

Sztaniszlav Sztratiev

Velúrzakó

Sztaniszlav Sztratiev

Velúrzakó

Fordította Péter Juhász

SZEREPLŐK

IVAN ANTONOV

TISZTVISELŐ

EVGENI

ZSORO

DERMENDZSIEVA

LIFTBESZORULT

FELESÉG

FIÚ

ÜZLETVEZETŐ

RENDÉSZ

ORVOS

HÁZIASSZONY

ÖTVENHATÉVES

PARASZT I

PARASZT II

DIKO

FODRÁSZ

ÁPOLÓ I

ÁPOLÓ II

ELSŐ FELVONÁS

Fodrászüzlet. Ivan Antonov várja, hogy sorra kerüljön, új velúrzakó van rajta.

Várakozás közben folyóiratot olvas. Bejön a fodrász.

FODRÁSZ. Tessék, ki következik? Parancsoljon. (*Ivan Antonov leül*) Mit óhajt?

IVAN ANTONOV. Nyírást.

FODRÁSZ. Nyírás... Értem. (*Fontoskodik. Sürög-forog. Kirázza a kendőt*)

IVAN ANTONOV. Szedje jól föl. Ne maradjon egyetlen szőrszál sem.

FODRÁSZ. Legyen nyugodt – egyetlen szőrszál sem marad. (*Ivan Antonov tarkójára pillant*) De hiszen maga nemrég nyíratkozott!...

IVAN ANTONOV (*zavartan*). Nem rólam van szó. A zakómat kell megnyírni.

FODRÁSZ. Micsoda? Mit?

IVAN ANTONOV (*feszengve*). A zakómat nyírja meg.

FODRÁSZ. A zakóját nyírjam meg?! Szedjem föl jól?!...

IVAN ANTONOV. Szedje jól föl. Ne maradjon egyetlen szőrszál sem.

FODRÁSZ. Értem. Szesszel is bedörzsöljem?

IVAN ANTONOV. Ha gondolja...

FODRÁSZ. Ondolálhatom is?... Daueroljam is, vagy csak berakjam?

IVAN ANTONOV. Nem, nem, csak nyírást kérek.

FODRÁSZ. Csak nyírást. És krémpakolást nem kíván? A szőrszálak erősítésére?

IVAN ANTONOV. Erre aztán igazán nincs szükség.

FODRÁSZ (*szinte kiáltva*). Milyen szerény a mai intelligencia! Csak nyírást kér!...

Ha már táskája van, azt hiszi, tehet, amit akar, ugye? Mi, ostobák, pedig egész nap csak borotválunk, de maguk bezzeg megnyíratnák velem a zakójukat, hogy egész Szófia nevéssen rajtam.

IVAN ANTONOV (*feszengve*). Ugyan kérem, hadd magyarázzam meg...

FODRÁSZ. Gúnyt üznek az emberből, ugye? Nagyon műveltek vagyunk, folyton csak folyóiratot olvasunk. Ezek meg itt csak borotválnak!...

IVAN ANTONOV. Nem értem, miért bosszankodik. Csak azt kértem, hogy nyírja meg a zakómat, semmi többet. Mi van ebben sértő? Ha én meg tudnám nyírni, nem jönnék ide. De nem tudom. Ez az első velúrzakóm.

FODRÁSZ. Igen, igen... Értem, értem... Pontosan úgy van, ahogy mondja. Egyetértünk. Egy pillanat, rögtön jövök.

Odamegy az üzletvezetőhöz, aki az utolsó széken dolgozik, és félrehívja.

FODRÁSZ. Örült!...

ÜZLETVEZETŐ. Micsoda?!

FODRÁSZ. Örült. *(Fejével Ivan Antonovra mutat)* Az én székemen.

ÜZLETVEZETŐ. Ugyan már! *(Ivan Antonovra néz)*

FODRÁSZ. Örült. Biztosan megszökött valahonnan. Azt akarja, hogy megnyíriam a zakóját! A folyóiratot is fordítva olvassa.

ÜZLETVEZETŐ. Ugyan már!

FODRÁSZ. Mindig nekem jut az ilyen.

ÜZLETVEZETŐ. Még összetöri a berendezést. Aztán levonják a fizetésünkből.

Na és miért nem akarod megnyírni a zakóját?

FODRÁSZ. Megbolondultál? Hát hogy nyírnám meg a zakóját! És ha rájön a bolondja?

ÜZLETVEZETŐ. A borotvát eltetted?

FODRÁSZ *(elsápad)*. Nem.

ÜZLETVEZETŐ. Ha megkaparintja... Vezesd ki innen.

FODRÁSZ. Miért éppen én? Te vagy a főnök. Te felelsz az üzletért.

ÜZLETVEZETŐ. De nem a te székedért.

FODRÁSZ. Az üzletvezető minden egyes székért felelős.

ÜZLETVEZETŐ. Nyugi, nyugi. Semmiség az egész. Tán csak nem gazolunk be egy örülttől?!

FODRÁSZ. Nem gazoltam be, de még kicsik a gyerekeim. Mi lesz velük nélkülem?

ÜZLETVEZETŐ. Nyugi, nyugi. Hová gondolsz!... Lehet, hogy csendes bolond.

FODRÁSZ. Én ugyan ki nem vezetem.

ÜZLETVEZETŐ. Na, jó. Megyek én is, és lesz, ami lesz. (*Ivan Antonovhoz mennek*) Jó napot kívánok!

FODRÁSZ. Az üzletvezetőnk.

ÜZLETVEZETŐ. Itt mindannyian egyenlőek vagyunk. Mindannyian egyenlőek vagyunk, ez van az alkotmányban is.

FODRÁSZ. Ezt csak most mondod.

ÜZLETVEZETŐ. Hagyd már ezt itt az elvtárs előtt... (*Ivan Antonovhoz*) Tudja-e, hogy a 9-es számú fodrászüzletben foglalkoznak zakónyírással, itt van két mellékutccával odább... Tudja, ott erre specializálták magukat... remekül dolgoznak. Javaslom, menjen oda, nem fogja megbánni...

IVAN ANTONOV. De miért mennék oda, amikor itt már rám került a sor... (*feláll*)

ÜZLETVEZETŐ. Ide figyelj, hékás, tudjuk mi, miféle alak vagy.

IVAN ANTONOV. Na, miféle?

ÜZLETVEZETŐ. Ismerjük mi a te fajtádat! Neked sem könnyű, hát csak menj, míg nem késő. Nem hívjuk ki a mentőket.

FODRÁSZ. Nem, nem hívjuk ki, megértő emberek vagyunk, ne félj!

IVAN ANTONOV. Miről beszélnek maguk?

ÜZLETVEZETŐ. Ha valaki észreveszi rajtad, visszavisznek. Kint is diliház van, de bent aztán teljesen...

IVAN ANTONOV. Ejnye!... hát mi van itt, én csak egy nyírást kértem...

ÜZLETVEZETŐ (*átöleli és kivezeti*). A néptelen mellékutcákon menj, a fal mellett... A belvárosban ne nagyon mutatkozz, mert könnyen elkapnak. És játszd meg a bolondot, mintha semmi sem lenne... (*kimennek*)

FODRÁSZ. A bolondot játssza?!... A normálist kellene megjátszania, ennek is csak ennyi esze van... Ezért tették meg üzletvezetőnek.

Függöny

Ivan Antonov Evgeninek és Zsorónak meséli a fodrászüzletben történeteket.

EVGENI. És mit mondott neked? „Játszd meg a bolondot”, mi?

ZSORO. Miért kellene megjátszania neki, úgylis kész bolond – bemegegy egy fodrászüzletbe, hogy megnyírják a zakóját!

EVGENI. Még jó, hogy nem vittek be.

IVAN ANTONOV. Unom már, hogy mindenki a zakómon rágódjon. Miért szőrös? Direkt növesztem? Nem hullik a haja?... Aki csak lát, nyomban azt kérdi:

„Sündisznóból varrtad?” „Hány sündisznó kell egy zakóhoz?” Már torkig vagyok.

Igaz, hogy egy kicsit szőrös, de mást nem kaptam. Ez volt az utolsó. Én nem is akartam zakót venni, Zsoro ötlete volt az egész. Most meg játssza az ártatlant.

Megpróbáltam ollóval lenyírni, de nem ment. Grádicsos lett. Zsoro erre azt mondta, menjek el fodrászhoz, majd ott géppel lenyírják. Hát elmentem. Most meg azt mondja, kész bolond vagyok!

EVGENI. És miért hallgatsz Zsoróra?... Nagyon egyszerű a dolog – falun éppen most nyírják a birkákat. Lemész valamelyik faluba, adsz két levát egy parasztnak, aki nyírja a birkákat, és minden megoldódik.

IVAN ANTONOV. Ugyan! Most meg falura menjek!... Szó sem lehet róla!

A termelőszövetkezet udvarán nyírják a birkákat. Ivan Antonov odamegy a birkát nyíró paraszthoz.

IVAN ANTONOV. Jó napot! Megy-megy?

PARASZT I. Megy, megyeget, mi mást tehetne.

IVAN ANTONOV. Szép birkák.

PARASZT I (*közömbösen*). Szövetkezetiek.

IVAN ANTONOV. Rágyújtasz? (*Megkínálja, rágyújtanak*)

Ivan Antonov körülnéz, aztán előhúz két egylevás bankjegyet, és a paraszt zsebébe dugja. A paraszt értetlenül nézi, de nem ellenkezik.

IVAN ANTONOV. Megnyírod a zakómat is a géppel?... Nagyon szőrös, nem szép... Hamar elkészülhetsz vele. Nos?

PARASZT I. Éppenséggel megnyírhatom... De csak mint maszek birkát, mert ezeket itt előre megszámlolták. És az ott, az irodában számolja, hogy hányat nyírok meg. És mindenbe beleüti az orrát, és nem hagy majd békén, hogy miért zakó, miféle zakó, kinek a ruhája...

IVAN ANTONOV. Na, jó. Nyírd meg mint maszek birkát.

A megnyírt birka kiszabadul a paraszt kezei közül.

DIKO (*csak a hangját halljuk*). Tizenöt!... Jöhet a következő!

PARASZT I. Guggolj le!... (*Ivan Antonov négykézláb áll, a paraszt nyírja*) Ejnye, de szőrös... Még az ujján is... Kész!... (*Kiáltva*) Diko-o, ezt ne írd be, ez maszek birka...

DIKO (*csak a hangját halljuk*). Hogyhogy maszek? Kié? Jöjjön csak ide a gazdája.

PARASZT I. Na, viseld egészséggel.

IVAN ANTONOV. Köszönöm. Éppen ilyenre akartam. (*Kimegy*)

Asztal, szék, az asztalon tintatartó, kancsó víz és vastag füzet. Az asztal mögött Diko ír valamit. Ivan Antonov lép be.

DIKO. A magáé az a háztáji birka? A személyazonosságit.

IVAN ANTONOV (*csodálkozva*). Tessék.

DIKO (*figyelmesen nézegeti az igazolványt, és kiállítja az elismervényt a két levéről*). Ivan Krilov Antonov... SG... Nulla... kilenc... nyolc... Hetvennyolc sztotinka. (*Kitépi az elismervényt a blokkból, és a másolatot Ivan Antonovnak nyújtja*) Írja alá. Itt. (*Ivan Antonov aláírja*) Így. Szóval a foglalkozása...

IVAN ANTONOV. Nyelvész.

DIKO. Szóval...

IVAN ANTONOV. A bolgár nyelvvel foglalkozom. A betűkkel, a mondatokkal.

DIKO. Értem. És birkát tenyészt?

IVAN ANTONOV. Igen, tenyészték.

DIKO. Hobbi?

IVAN ANTONOV. Hobbi.

DIKO. És hol tartja. A lakásban? A teraszon?

IVAN ANTONOV. A fürdőkádban. Nincs teraszom.

DIKO. A fürdőkádban? Hát megmarad ott a birka?

IVAN ANTONOV. Mi mást tehetne? Megmarad.

DIKO. Hát ki ne maradna meg a fürdőkádban! Én is megmaradnék, ha én lennék a helyében. Szóval nyelvész?

IVAN ANTONOV. Igen.

DIKO. Na, akkor most már mehet nyelvészkedni.

IVAN ANTONOV. Viszontlátásra!

Függöny

Hivatal előcsarnoka, lépcsőfeljárók, folyosók, irattartó szekrények. Fölöttük elakadt lift függ a levegőben két emelet között, láthatók a felvonó kötelei. Ivan Antonov, Evgeni és Zsoro lép be.

IVAN ANTONOV. Rögtön végzek, egy pillanat az egész. Melyik moziba megyünk?

EVGENI. A Vitosába. Odaérünk.

ZSORO. Majd meglátod, hogy vicc az egész. Csak ugrat valaki.

IVAN ANTONOV. Miféle vicc, már a harmadik feszülítést kapom. *(Olvassa)* „Három napom belül fizesse be a birtokában lévő kos adóját. Meg nem jelenés esetén 100-tól 4000 leváig terjedhető pénzbírsággal sújtjuk, és bírósági eljárást indítunk.”

ZSORO. És ki az aláíró? „Víziszárnyasrészleg”!... Mióta úszik a birka, ha szabad kérdeznem? A liba igen, de a birka?

EVGENI. Ez olyan, mintha Zsoro találta volna ki viccből. *(Zsoróhoz)* Nem te küldted neki? Lekéssük a híradót.

ZSORO. Hát azért ez a víziszárnyasrészleg még nekem se jutott volna az eszembe!

IVAN ANTONOV. Mindjárt megtudjuk. Egy pillanat az egész. Aztán rohanhatunk a moziba. *(Kimegy)*

Ivan Antonov egy hivatali szobában. Hatalmas, zöld irattartó szekrények, csillogó zárú páncélszekrények, az ablak előtt tisztviselő ül.

IVAN ANTONOV. Bocsánat, ez a „Víziszárnyasrészleg”?

TISZTVISELŐ. Ez.

IVAN ANTONOV (*átnyújtja a felszólítást*). Ezt a felszólítást kaptam önöktől, valószínűleg tévedés.

TISZTVISELŐ (*nem veszi át a felszólítást*). És hol van a lelőtt róka?

IVAN ANTONOV. Tessék?!

TISZTVISELŐ (*ingerülten*). Addig nem foglalkozunk a kérdésével, amíg be nem mutat egy lelőtt rókát vagy a jegyzőkönyvet.

IVAN ANTONOV. De miért rókát? Itt birkáról van szó.

TISZTVISELŐ. Akármiről van szó.

IVAN ANTONOV. De miért?

TISZTVISELŐ. Olvasni tud?

IVAN ANTONOV. Egy kicsit.

TISZTVISELŐ. Akkor olvassa el az utasítást, ott van az orra előtt.

IVAN ANTONOV (*elolvassa*). De... Honnan vegyek rókát?

TISZTVISELŐ. Lőjön egyet.

IVAN ANTONOV. De miért kellene lőnöm? Én azért jöttem ide, mert valami tévedés van a dologban. Még hozzá maguk tévedtek. Maguk hívtak, nem én tolakodom. Miért kellene nekem rókát lőnöm?

TISZTVISELŐ. Nincs más megoldás, lőnie kell egyet. Ez mozzalom.

IVAN ANTONOV. Miféle mozzalom?

TISZTVISELŐ. Országos méretű. Rosszul állunk a rókákkal. Az utóbbi időben rendkívül elszaporodtak, és nagy károkat okoznak. Az erdők, hogy úgy mondjam, hemzsegek a rókáktól. A vadászok irtják őket, ahogy tudják, de úgy látszik, nem boldogulnak velük. És így akarjuk buzdítani a tömegeket a rókák kiirtására.

IVAN ANTONOV. De én még soha semmit nem lőttem. Fogalmam sincs a vadászatról. És mivel lőjem le? A csupasz kezemmel? Vagy talán puskát akar

nekem venni, hogy járjam az erdőket, és irtsam a rókákat? Én nyelvész vagyok. TISZTVISELŐ *(hévvel)*. Maholnap a rókák elárasztják a várost, megbénítják a forgalmat, befurakodnak a lakásába. Rátámadnak a gyermekeire...

IVAN ANTONOV. Nincsenek gyermekeim...

TISZTVISELŐ. Akkor mit fog csinálni? Akkor már késő lesz. Ha mindenki teljesítené állampolgári kötelességét, erre nem kerülne sor. De vannak emberek, mint ön is például, akik vonakodnak teljesíteni a kötelességüket. Nem lőttek soha semmit, nem bírják a vért, intelligencia... Ha mindenki kilőné az egy főre jutó rókát, a kérdés húsz nap alatt megoldódna. De nem, mindenki az államra vár. És az állam mit tehet? Hiszen az állam mi vagyunk. Az öntudatlan állampolgárok ebben a pillanatban is irtják a rókákat, dörögnek a puskák, konganak a harangok, körös-körül puskaporszag... Maga meg arra hivatkozik, hogy nyelvész. Nem restelli magát?... Döglött róka nélkül nem foglalkozunk a kérdésével. Látszik, hogy nem lehet az öntudatosságra számítani. Menjen, lőjön egy rókát, és jöjjön vissza. Várunk magára.

IVAN ANTONOV. De hát, az istenért, figyeljen ide, én... én...

TISZTVISELŐ. Na, jó utat! És legyen könyörtelen!

Ivan Antonov visszatér barátaihoz az előcsarnokba.

ZSORO. Na, végre, csak hogy itt vagy. A híradót már lekéstük. Rendben van minden?

IVAN ANTONOV. Rókát akarnak.

EVGENI. Hogyhogy, hiszen birkáról volt szó. Miért akarnak most rókát?

IVAN ANTONOV. Semmiféle ügyel sem foglalkoznak, amíg fel nem mutatunk egy döglött rókát. Vagy jegyzőkönyvet arról, hogy lelőttem egy rókát. Még csak meg sem nézte a felszólítást.

ZSORO. Na, ne mondd már!

IVAN ANTONOV. Hagyom a fenébe az előadásaimat az egyetemen, és nyakamba veszem az erdőket, megyek rókát löni. Nem tudjátok véletlenül, hol árulnak a közelben puskát?

EVGENI. Hát megőrültek ezek?

IVAN ANTONOV. Az erdők állítólag hemzsegnek a rókáktól, és ők így akarják buzdítani a tömegeket a rókák kiirtására...

ZSORO. Isten az égben, ezt nem engedheted meg!...

Váratlanul – mindegyikük csodálkozására – fentről hang hallatszik. A hang a liftből jön. Kiderül, hogy valaki benne rekedt. Eddig nem láttuk. Kezében könyv, látszik, hogy megzavarták elfoglaltságában.

LIFTBESZORULT. Mi a baj, mit nem engedhetek meg?

Mindhárman döbbenet néznek a fennakadt liftre.

LIFTBESZORULT. Szóval mi a baj? Elmerültem az olvasásban, de fél füllel mindent hallottam. A róka miatt vagytok úgy oda? Amiatt ugyan ne siránkozzatok. Bementek a 9-es szobába Csilingirovhoz, csak annyit mondtok, „üdvözöl a Liftbeszorult”, és a kezébe nyomtok egy százast, de borítékban, és ő rögtön ad jegyzőkönyvet a lelőtt rókáról. De vigyázzatok, nehogy erkölcsi bizonyítványt sózzon rátok, mert az sokba kerül. Van még valami más problémátok?

EVGENI. Bocsánat... maga... itt dolgozik?

LIFTBESZORULT. Ugyan dehogy! Bennrekedtem a liftben már két hónapja. És azóta itt rohadok. A liftszerelő kilépett, és másikat nem találnak, manapság senki sem akar liftszerelő lenni, és úgy látszik, a liftnek is komoly hibája lehet – jöttek

már néhányan, nézegették, de nem vállalták. Nem sokat kerestek volna rajta.

IVAN ANTONOV. És maga állandóan ott van?

LIFTBESZORULT. Hát hol lennék? Fizetés nélküli szabadságot vettem ki, lógok a levegőben. Angolul tanulok, előfizettem a Szövetkezeti Falu-ra, járatom a Kozmosz-t... az Orvostudományi Egyetem kísérleteket folytat velem, így hát még keresek is néhány levát. Megélek.

IVAN ANTONOV. És minderről ilyen nyugodtan beszél?

LIFTBESZORULT. Fennakadt már magával a lift valaha?

IVAN ANTONOV. Még nem. De ami késik, nem múlik.

LIFTBESZORULT. Majd ha maga is bennszorul, mindent megért. Két-három napig ordítottam, aztán csak könyörögtem, végül már csak hangtalanul sírtam, már hangom sem volt... Aztán úgy fogadtam a dolgokat, ahogy jöttek. Mi mást tehettem volna? Mindent megpróbáltam. Minden rokot, minden ismerőst mozgósítottam, a hivatalom kezdetben még csak foglalkozott velem, de később minden visszatért ott is a régi kerékvágásba. Nem foglalkozhatnak liftszereléssel. És megfélelkeztek rólam.

ZSORO. És semmi remény?

LIFTBESZORULT. Remény mindig van. A nagyobbik fiam abbahagyta a gimnáziumot, és beiratkozott a liftszerelőképző technikumba. Már csak néhány hónapja van hátra, és akkor kiszabadít.

EVGENI. Elnézést, Csilingirov csakugyan ad jegyzőkönyvet arról, hogy rókát lőttünk? Sietnünk kell...

LIFTBESZORULT (*önérzetesen*). Két hónapja vagyok itt. Az egész hivatalt szemmel tartom innen, tudom, hogy mennek a dolgok. Csak nem gondolják, hogy bárki elmegy rókát löni? Egyetlen rókát sem láttam eddig, mindenki jegyzőkönyvvel intézi el.

IVAN ANTONOV. De ettől nem pusztulnak ki a rókák.

LIFTBESZORULT. Kit érdekelnek a rókák? Az a fontos, hogy jelenthessük, kiirtottuk őket. Aztán kitüntetjük a kiemelkedő eredményeket elérőket, és újabb mozgalmat indítunk. Ki számolja meg a rókákat a hegyekben? Maguk értelmes embereknek látszanak...

EVGENI. Ez aztán az átrázás. Néha bennünket is rászéd, pedig gyermekkori barátok vagyunk. Na, menjünk a jegyzőkönyvért, és intézzük el, mert a filmet is lekéssük.

IVAN ANTONOV. Hálásan köszönjük.

LIFTBESZORULT. Nincs mit. Ha én nem vagyok itt, akadt volna valaki más, aki felnyitja a szemüket.

Mindhárman kimennek. A Liftbeszorult tovább tanul angol nyelvkönyvéből.

LIFTBESZORULT. I am a boy. You are a girl, Ann. What is my name? My name is Peter...

A Liftbeszorult felesége lép be, teli szatyorral a kezében.

FELESÉG. Kiril!... Kircso!...

LIFTBESZORULT. My name is Peter!... *(Lenéz)* Ó, te vagy az? Mi újság?
(Kötélen leenged egy kosarat) Paradicsomot hoztál?

FELESÉG. Nem kaptam sehol. Egész délelőtt kerestem... *(Átrakja a szatyorból a dolgokat a kosárba)* ...A diplomataboltban sincs...

LIFTBESZORULT. Ez nem mehet így! Nekem vitaminra van szükségem... És folyton csak azt hallom, hogy nincs... Paprika nincs, paradicsom nincs... Egyáltalán mi van?

FELESÉG *(büntudattal)*. Halkonzervet hoztam... Foszfor... *(Elrendezi a dolgokat a*

kosárban)

LIFTBESZORULT. Foszfor! Egész héten foszfor. Már foszforeszkálok!

FELESÉG (*félénken*). Az jót tesz az agynak... Hiszen angolul tanulsz...

LIFTBESZORULT (*dünnög*). Az agynak!... Elem sincs?

FELESÉG. Hoztam könyvet.

LIFTBESZORULT (*gyanakvóan*). Milyet?

FELESÉG (*félénken*). Az Egy igaz ember-t.

LIFTBESZORULT (*felcsattan*). Elég már ebből az Egy igaz ember-ből!... Az idegeim rendben vannak, érted, semmi bajom az idegeimmel! Kivárom... Már ötödször hozod ide!... Folyton Jack London, a hajótöröttek, akik hatvannégy napot töltöttek tutajon, és csak planktont ettek, mégsem adták fel a reményt. Hát tutajon vagyok én! Az óceánon vagyok talán?... Egy szocialista hivatalban vagyok! Itt nincsenek cápák, itt tájfun sincs, rendszeresen étkezem... (*Dühösen elhallgat*)
Tutaj!...

FELESÉG (*félénken*). Georgiev üdvözl, és arra kér, ne add fel a reményt. A sógorának van valami szerelő ismerőse, állítólag császár a liftszakmában. (*A Liftbeszorult reménykedve kihajol*) De most antennákat szerel a második csatornához, azzal többet keres. (*A Liftbeszorult visszahanyatlik*) Kérdezte, hogy milyen típusú a lift, és azt mondja, hogy ez nehéz ügy, mert ilyen típusút már harminc éve nem gyártanak...

LIFTBESZORULT. Nem gyártanak... Tudom, hogy nem gyártanak... jöjjön, és szabadítson ki... (*szünet*) Ceco mit csinál?

FELESÉG (*zavartan*). Hát... tanul.

LIFTBESZORULT (*gyanakvóan*). Tanul?

FELESÉG. Tanul.

LIFTBESZORULT. Mondd, valóban tanul?... Na, mit hallgatsz?

FELESÉG. Nősülni akar.

LIFTBESZORULT (*döbenten*). Hogyhogy nősülni?

FELESÉG. Hát csak úgy... ahogy mások... egyszerűen.

LIFTBESZORULT. Hogyhogy egyszerűen, amikor az apja beszorult a liftbe?

Hogyhogy nősül? Nősül, én meg lógjak itt egy életen át? És fosztfort egyek?

FELESÉG. Azt mondja, hogy befejezi a tanfolyamot, nem hagyja abba.

LIFTBESZORULT. Tudom én, hogyan fejezi be. Szó sem lehet nősülésről, míg ki nem szabadít innen. Hol sétáltatom az unokáimat, itt, ebben a dobozban... (*Szünet*)

Küldd csak ide, hadd beszéljek a fejével!...

A feleség szó nélkül, alázatosan távozik.

LIFTBESZORULT (*utánakiált*). Az Egy igaz ember nálad van?

A feleség szótlánul visszajön, és megáll a lift alatt.

LIFTBESZORULT (*halkan*). Add ide. (*Leengedi a kosarat*)

Felesége szótlánul beleteszi a könyvet a kosárba, felnéz a férjére, amíg az felhúzza a kosarat, váratlanul felzokog, eltakarja a szemét, és kisiet. A Liftbeszorult sóhajtva lapozza fel a könyvet. Olvas. Ivan Antonov, Evgeni és Zsoro jön be.

ZSORO. Elvtárs!... Liftbeszorult Elvtárs!...

LIFTBESZORULT (*lenéz*). Áá, maguk azok? Nos, minden rendben?

EVGENI. A jegyzőkönyvet megkaptuk, de a részleg eltűnt.

LIFTBESZORULT. Melyik részleg?

IVAN ANTONOV. A „Víziszárnyas”. Egy negyedórája még itt volt, de most abban a szobában egészen mások dolgoznak. És semmit sem tudnak a

„Víziszárnyasrészleg”-ről.

LIFTBESZORULT. Nincs ebben semmi különös – a legközönségesebb átszervezés. Biztosan összevonták egy másik részleggel. Egy pillanat, hadd gondolkozzam... „Víziszárnyas”, „Víziszárnyas”... De hiszen ez a régi „Baromfi- és Kutyarészleg”, abból lett a „Víziszárnyas”, a „Kutya” meg az „Énekesmadarak”-hoz került. Aztán meg összevonták a „Nyulak és egyebek” részleggel. Szóval a „Kutyák” ott vannak, ebben biztos vagyok. De hová lettek a „Víziszárnyasok”? Melyikhez csaphatták?... Minden valószínűség szerint két részleget hoztak létre – „Vízimadarak” és „Szárnymasok”.

IVAN ANTONOV. És gondolja, hogy e két részleg valamelyikében elintézhették az ügyünket?

LIFTBESZORULT. A munka itt annyira dinamikus, hogy az ember semmit sem gondolhat. Lehet, hogy két új részleget hoztak létre, de lehet, hogy három régít vontak össze. Semmi biztosat nem lehet tudni – utána kell járni.

Függöny

Zsoro, Evgeni és Ivan Antonov hol együtt, hol külön-külön jelennek meg – a hidakon, magasan a színpad fölött, oldalt hátul... A díszlet mögül halljuk a hangjukat, hol közelről, hol távolról.

IVAN ANTONOV. Itt nincs.

EVGENI (az ellenkező oldalról). A „Kutyák”-at összevonták a „Macskák”-kal.

IVAN ANTONOV (másik helyről). De hiszen most voltunk a „Macskák”-nál, és ott nem volt semmiféle kutya!

EVGENI. Nem volt. De most van...

ZSORO (*harmadik irányból*). De hát mit akartok a „Kutyák”-kal, hiszen a „Víziszárnyasok”-at keressük!

IVAN ANTONOV. Te jó isten! Miért a „Víziszárnyasok-at keressük, hiszen a falszólításban birka van!... Megőrülök!

Bizonyos ideig még a hidakon szaladgálnak.

ZSORO. Megvan! Itt van! Itt van!

EVGENI. Mi van ott, fogd meg!

ZSORO. Itt van! „Víziszárnyas Kutyák Csökkent Tejhozammal”!

IVAN ANTONOV. Te meg vagy örülve!

EVGENI. Összevonták őket! (*Kifulladásra állnak mindhárman egy ajtó előtt*)

ZSORO. Itt van, összevonták őket. Lemegyünk?

IVAN ANTONOV. Gyerünk. (*Mindhárman lemenni*)

Csillogó zárú, hatalmas, zöld páncélszekrények, irattartó szekrények, íróasztal, tisztviselő. Valamit bejegyez a könyvekbe. Néhány lépésnyire szótlanul várakozik egy paraszt. Valamit szorongat a hóna alatt. A három barát összenéz, és szótlanul a paraszt mögé áll. A tisztviselőt figyelik. A tisztviselő ír.

A tisztviselőt a darabban mindig ugyanaz a színész alakítja.

PARASZT II. Na, és én... Mit csináljak most?... Itt van a bőre... (*Kiteríti, ami a hóna alatt volt*)

TISZTVISELŐ (*nem emeli fel a fejét*). A bőrt láttam.

PARASZT II. De hiszen mondtam már: állok a sorompónál, ez meg (*a bőrrre mutat*) legel... A sorompó lezárul.

TISZTVISELŐ. Ezt már hallottam.

PARASZT II. És megáll akkor ott a sorompó előtt egy oldalkocsis motorkerékpár, egy lovas kocsi és egy Moszkvics. Várják, hogy elmenjen a vonat. A motorkerékpár közben kissé hátracsúszik, és megüti a lovat. A kocsis dühbe jön, leszáll a kocsiról, és megüti a motorkerékpárost. Ekkor a motorkerékpáros dühbe jön, leszáll a motorkerékpárról, és megüti a lovat, mert a kocsi nagyon nagy. Erre a ló dühbe jön...

ZSORO. És megüti a motorkerékpárost?

PARASZT II. Nem, a ló hátrahököl, és megüti a Moszkvicsot. Ekkor a sofőr, aki eddig csak nevetett, dühbe jön, kiszáll, és megüti a kocsist... Én csak nézem őket, és nevetek, bolond emberek, mondom, még összeverik egymást ilyen semmiségért... mintha moziban lennék, mondom... Hát... akkor elrobog a vonat, a sorompó felemelkedik, és azok, akik eddig verekedtek, nevetnek. Ugyan mit nevetnek, kérdem, annyira nevetséges ez, ekkor ők felmutatnak a sorompóra, amely felemelkedett, és majd meghalnak a nevetéstől. Ahogy felnéztem – a birka fent lóg, felakasztva. Az én birkám. Kikötöttem a sorompóhoz, nehogy elkószáljon, amíg a verekedőket nézem. Na, erre mindenki otthagya, én meg csak állok és várom, hogy leengedjék a sorompót, hogy hazavigyem a birkát.

Hazavittem, megnyúztam, itt van a bőre, és mondom magamban, legalább az adót ne fizessem utána, be kell jelentenem...

TISZTVISELŐ. A passzust add ide, hányszor mondjam. Igazolást a birka kimúlásáról. A bőrére nincs ráírva, hogy kié volt.

PARASZT II. Ugyan miféle igazolást, itt van a bőre, lenyúztam, ha élne, hová mehetne a bőre nélkül?

TISZTVISELŐ. Egész nap csak veled foglalkozom, értsd meg már végre, igazolás nélkül nem lehet.

PARASZT II. Várj már, ne türelmetlenkedj...

TISZTVISELŐ. A munka nem vár, nemcsak te vagy itt. Fogd a bőrt, és menj az igazolásért. Na, gyerünk!...

PARASZT II. Honnan vegyek igazolást?

TISZTVISELŐ (*Ivan Antonovhoz*). Ön mit óhajt? (*A paraszt félreáll, alkalmasabb pillanatra várva*)

IVAN ANTONOV. Egy tévedéssel kapcsolatban, valószínűleg tévedtek...

TISZTVISELŐ. Ki tévedett? Miféle tévedésről van szó?

IVAN ANTONOV. Erről, ni, ami a felszólításban van. (*Odanyújtja*)

TISZTVISELŐ (*nem veszi át a felszólítást*). És a róka?

IVAN ANTONOV. Tessék! (*Átnyújtja a jegyzőkönyvet*)

TISZTVISELŐ (*elolvassa mind a két iratot*). Nincs itt semmiféle tévedés.

IVAN ANTONOV. Nekem nincs birkám, ez a tévedés.

TISZTVISELŐ. Hát mije van?

IVAN ANTONOV. Semmim. Sohasem volt birkám. Ez csak valami tévedés lehet.

A tisztviselő nyugodtan, minden sietség nélkül feláll, kulcsokat vesz elő, kinyitja az egyik hatalmas, zöld páncélszekrényt, kivesz egy nyilvántartó könyvet, és leteszi az íróasztalra. Leereszkedően néz Ivan Antonovra. Belelapoz.

TISZTVISELŐ. Ivan Kirilov Antonov, Borisz cár utca hetvenhárom? Nyelvész?

IVAN ANTONOV. Igen.

TISZTVISELŐ. Egy hónappal ezelőtt nyíratta meg a maszek birkáját. Nem tanácsolom, hogy félrevezesse az állami szerveket.

IVAN ANTONOV. Ide figyeljen, nekem nincs birkám, a zakómat nyírattam meg, a velúrzakómat. Szörös volt. Kigúnyoltak miatta, meg kellett nyíratnom. Hát lementem egy faluba. Ez minden.

TISZTVISELŐ (*mosolyogva*). Ne tagadja le a birkáját. A törvény elől nem rejtheti

el.

IVAN ANTONOV. Nincs mit rejtegetnem a törvény elől, higgye el.

TISZTVISELŐ. Nézze, Antonov elvtárs, itt nem arról van szó, hogy én mit hiszek. Papír szerint magának van egy birkája, és kötelessége adót fizetnie. Ha mindenki eltitkolná a birtokában lévő állatot, hová jutnánk. Ne rabolja tovább az időmet. Ha három napon belül be nem fizeti az adót – a törvény szigorával járunk el.

A tisztviselő becsukja a nyilvántartó könyvet, beteszi a páncélszekrénybe, bezárja a páncélszekrényt, beteszi a kulcsot az íróasztalfiókba. Leül.

IVAN ANTONOV. Ide figyeljen, értsünk szót mint értelmes emberek.

TISZTVISELŐ. Az értelmesek szintén fizetnek adót.

IVAN ANTONOV. De nézze, a papír még nem tény. Bizonyítsa be, hogy van birkám.

TISZTVISELŐ. Magának kell bebizonyítania, hogy nincs.

IVAN ANTONOV. Nekem? Én bizonyítsam be, hogy nincs?!

TISZTVISELŐ. Ha mi mindenkinek be akarnánk bizonyítani, tudja, mi lenne itt? Mi kétszázötvenezer embert tartunk nyilván.

IVAN ANTONOV. De csak egy kéri, hogy bizonyítsák be neki, és nem mindenki.

TISZTVISELŐ. Most. Ma. És holnap?

IVAN ANTONOV. Mi lesz holnap?

TISZTVISELŐ. És holnapután? És azután? Hányan kérhetik még? Ha egyszer precedenst teremtünk – vége!

IVAN ANTONOV. Értse már meg végre, hogy nem birka volt. Zakó! Hallja – zakó?!...

TISZTVISELŐ. Minden zakó birka volt valamikor. Ha maga közben zakót csinált a birkából – az a maga dolga, mi az állampolgárok magánügyeivel nem

foglalkozunk. De akkor is be kell fizetnie az adót és a büntetést is arra az időre, amikor a zakó még birka volt.

IVAN ANTONOV. De hiszen akkor adót kell fizetni a télkabátom után is.

Valamikor az is birka volt.

TISZTVISELŐ. De nem maszek birka. És nem a magáé. Érti a különbséget, ugye?

IVAN ANTONOV. Uram isten... De hiszen én nyelvész vagyok, és nem tartok birkát!...

TISZTVISELŐ. New York államában egy fényképész marihuanát termelt a városi parkban. Ráadásul a városi kertészeti emberei öntözték. S hatalmas vagyonra tett szert... Természetesen ez a fényképész nem fizetett adót a marihuana után.

ZSORO. Tényleg nincs neki birkája. És nem is volt. Ilyen kicsi kora óta ismerjük (*mutatja*), és semmit sem láttunk nála, ami birkára emlékeztetne, sem nála, sem a családjánál. Kérem, ez már igazán nevetséges.

EVGENI. Minek neki a birka – hiszen az egyetemen tanít.

ZSORO. Még terasza sincs, hol tartaná? Tán vázába tenné?

EVGENI. Itt valami tévedésről van szó.

Ezeknél a szavaknál a tisztviselő feláll, előveszi a kulcsokat, újra kinyitja a páncélszekrényt, s előveszi a nyilvántartó könyvet.

TISZTVISELŐ. Ivan Kirilov Antonov, nyelvész, március 9-én megnyíratta a tulajdonában lévő birkát. Nem zakóját, hanem a birkáját. Itt van fehéren feketén. A megjegyzés rovatban pedig ez áll: „A fürdőkádban tartja.” És alább: „A tartás célja: hobbi.”

EVGENI. Tudja maga, hogy mit beszél – a fürdőkádban? Miért nem akváriumban?

TISZTVISELŐ. Ez az ön aláírása itt? És az ön személyazonossági igazolványának a száma? Hatvanhat, november másodikán adták ki? Tíz éve dolgozom itt, de még

senkinek nem sikerült eltitkolnia egyetlen állatot sem a törvény elől. Maguknak sem fog sikerülni. Jobb, ha kifizetik az adót.

IVAN ANTONOV. Nem is az adóról van itt szó, ez elvi kérdés. Maga a papírnak hisz, vagy az embernek?

TISZTVISELŐ. Az iratnak. Mi iratokkal dolgozunk. Az emberek sokfélék.

IVAN ANTONOV. Az iratok is sokfélék. És lám, maga nem hisz az embernek, de hisz az iratnak.

TISZTVISELŐ. Én nem filozófus vagyok, hanem adóügyi hivatalnok. Fizesse ki az adóját, a gondolatait pedig publikálja, ahol akarja. Ez már nem rám tartozik.

ZSORO. De miért fizetne adót, ha nincs birkája?

TISZTVISELŐ. Ezt csak ön mondja.

IVAN ANTONOV. Jól van, jöjjön ki, és ellenőrizze. Meggyőződhet majd arról, hogy nincs birkám.

TISZTVISELŐ. Természetes, hogy nem lesz ott. Ha ellenőrizni hív, akkor biztosan eldugta már valahová. Bizonyára békésen legelészik valamelyik villa udvarán, kereshetnénk, amíg ráakadunk...

ZSORO. Ezt már nem lehet kibírni! Ezzel egyáltalán nem lehet beszélni. Behúzó nekik egyet... *(A tisztviselő felé veti magát)*

EVGENI. Várj! Ne tedd! *(Megfogja)* Mondom, hogy ne tedd!...

ZSORO. Majd adok én neki adót...

TISZTVISELŐ. Nyolc napon belül gyógyuló testi sértés, szolgálat teljesítése közben – három évnél kevesebbel nem ússza meg.

ZSORO. Nagyon szeretnéd nyolc napon belül gyógyulóval megúszni... Súlyos testi sértés lesz, a legsúlyosabb...

EVGENI *(alig tudja visszatartani)*. Nyugodj már! Maradj békén, ha mondom. Nem hallod?

TISZTVISELŐ. A hamis tanúskodásért is három – összesen hat év.

ZSORO. Ugyan már, miféle hamis tanúskodásért?! Hol látsz te hamis tanúkat?

TISZTVISELŐ. Itt vannak, ni, előttem – két hamis tanú.

EVGENI. Elengedem!...

TISZTVISELŐ. Mit akarnak maguk tulajdonképpen – mindenki fizesse az adóját, csak maguk ne? *(A beálló csendet kihasználja a birkabőrrel várakozó paraszt)*

PARASZT II. Szóval, felsorakozott ott, és várt a lovas kocsi, az oldalkocsis motorkerékpár...

A parasztot félretolja Ivan Antonov.

IVAN ANTONOV. Szeretnénk, ha megfogná. *(Leveti zakóját)*

TISZTVISELŐ. Eszem ágában sincs.

IVAN ANTONOV. Fogja csak meg.

TISZTVISELŐ. Nem azért vagyok itt, hogy fogdossak.

IVAN ANTONOV. Fogja csak meg bátran. Hát birkára hasonlít ez? Hát hol van erre ráírva, hogy birka? Kérem, nézze meg, ellenőrizze!... Itt a címke – nézze meg!... Nézze meg a belsőzsebet is, a birkák általában ott tanyáznak. Ott a kedvenc helyük. Kérem, nézze meg!...

ZSORO *(Evgeni még mindig fogja)*. Mit könyörögsz neki! Engedjete, majd én elintézem!... Majmot csinál belőlünk, hamis tanút!...

TISZTVISELŐ. Hagyják el a helyiséget! De rögtön!... Azonnal!

ZSORO. Nem hagyjuk el!

TISZTVISELŐ. Ismétlem – hagyják el a helyiséget!

IVAN ANTONOV. Miért kellene elhagynunk? Maga talán nem olvas újságot? Nem olvassa a cikkeket, a beszédeket, a nyilatkozatokat, hogy én, az ember vagyok a legfontosabb, a legfőbb érték? Nem ezt olvassa tán mindennap?

TISZTVISELŐ. Az újságok nem kifejezetten magáról írnak.

IVAN ANTONOV. Na és számít az valamit, hogy nem kifejezetten rólam írnak? Lehet, hogy majd még írnak. De lehet, hogy kifejezetten rólam írnak. És az számít, ha rólam írnak?

TISZTVISELŐ. Abszolút semmit. Ők a maguk dolgával törődnek, én meg az enyémmel.

EVGENI. A baj éppen az, hogy maga nem törődik a dolgával. Megőrjíti az embereket.

IVAN ANTONOV. Maga nem a majomtól származik, mint mások, hanem a papírtól, az aktáktól, a „Megjegyzés” rovattól!... A gyermekei is akták!

TISZTVISELŐ. Hívom a rendőrséget!

IVAN ANTONOV. Majd mi hívjuk a rendőrséget!...

TISZTVISELŐ. Rendőrség!... (*Mindhárman kimennek*)

Függöny

A három barát dühösen, felindultan megy egy folyosón.

ZSORO. Menjünk a főnökéhez, az majd megmondja neki, hogyan járassa a bolondját az emberekkel!...

Váratlanul feltűnik előttük egy férfi. Végigméri Ivan Antonovot, a többiek közben eltávolodnak.

RENDÉSZ. Hé, hogyhogy nem emlékszem én rád?

IVAN ANTONOV. Miért, hát ismerjük mi egymást?

RENDÉSZ. Resód van?

IVAN ANTONOV. Micsoda?

RENDÉSZ. Resó, azt kérdem, resód van?

IVAN ANTONOV. Nincs. Miért?

RENDÉSZ. Mindenki ezt mondja. Majd meglátjuk. (*Elhalad*)

EVGENI (*időközben visszajött*). Ismerős?

IVAN ANTONOV. Dehogy. Hiányzik egy kereke, azt kérdi, van-e resóm.

ZSORO. Be ne ismerd. Egyelőre elég a birka is.

Függöny

A három barát hosszú bolyongás után megáll egy ajtó előtt.

IVAN ANTONOV. Bemegyünk és megkérdezzük. Ez nem mehet így tovább.

EVGENI. Lejártam a lábamat ezeken az átkozott emeleteken. Mintha a Himaláját másztam volna meg - föl-le, föl-le, szakad rólam a veríték.

ZSORO. Na, gyerünk, mire várunk? Kérdezzük meg... (*Kopognak és benyitnak*)

Bent bánatos hegedűszó. 1955-ös naptár. A sarokban porlepte, fakó virág. A vezetékes rádió szívfacsaró zenét sugároz. Az íróasztal mögött egy őszhajú férfi jámborul almát hámoz.

IVAN ANTONOV. Elnézést a zavarásért... Tanácsot szeretnénk kérni...

ZSORO. A hetedik emeletre szeretnénk feljutni.

EVGENI. A főnökhöz.

IVAN ANTONOV. De a lépcső csak a harmadik emeletig vezet. Ott be van falazva. A fal mögül írógépek zaja és nevetés hallatszik, biztosan dolgozik ott valaki...

EVGENI. Hiába keresünk másik lépcsőházat – nincs. Ez az egyetlen.

ZSORO. Egyetlen és befalazott.

IVAN ANTONOV. Megmondaná, hogyan juthatnánk fel a hetedik emeletre?

A tisztviselő a fejét rázza.

ZSORO. Mit mond?

EVGENI. Semmit. Csak a fejét rázza.

IVAN ANTONOV. Lehet, hogy nem hallotta. A rádiótól. (*Hangosan*) Miért nem kapcsolja ki a rádiót?

TISZTVISELŐ (*fejét rázza*). Nem lehet.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy nem lehet?

TISZTVISELŐ. Csak központilag lehet.

ZSORO. Hogyhogy központilag?

TISZTVISELŐ. Mint a fűtést.

IVAN ANTONOV. Egész nap szól?

TISZTVISELŐ. 1955 óta.

EVGENI. Állandóan?

TISZTVISELŐ. Állandóan.

IVAN ANTONOV. És nem zavarja magát?

TISZTVISELŐ. Mindent meg lehet szokni.

IVAN ANTONOV. Nézze, mi szeretnénk feljutni a hetedik emeletre.

TISZTVISELŐ. Hallottam.

IVAN ANTONOV. A lépcsőn nem lehet, befalazták, biztosan van valami más lehetőség. Megmondaná, hogyan juthatunk fel?

TISZTVISELŐ. Nem tudom.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy nem tudja? Hiszen itt dolgozik.

TISZTVISELŐ. 1960 óta.

ZSORO. És maga hogy megy fel?

TISZTVISELŐ. Sohasem jártam a hetedik emeleten.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy? Hát sohasem akart felmenni... hogy lássa... Nem is hívták?

TISZTVISELŐ (*fejét rázza*). Nem.

IVAN ANTONOV. Tizenöt év óta?!

TISZTVISELŐ. És hét hónapja.

IVAN ANTONOV. De hiszen azóta már a Holdra is eljutottak... és a Marsra is eljutnak...

TISZTVISELŐ. Hallottam róla. Biztosan elment az eszük.

IVAN ANTONOV (*barátaira néz*). Elnézést a zavarásért.

Mindhárman kimennek, de Ivan Antonov visszamegy, feláll egy, székre csavar egyet a rádió gombján. A rádió elhallgat. Ivan Antonov a tisztviselőre néz.

TISZTVISELŐ. A kollégám, aki hatvanban nyugdíjba ment, azt mondta, hogy nem lehet kikapcsolni, hogy csak központilag lehet kikapcsolni...

Ivan Antonov kimegy.

A tisztviselő almát hámozva elindul a közönség felé.

TISZTVISELŐ. Tizenöt éve dolgozom itt. Ezalatt számtalan átszervezés volt, folyton csak cserélgetik a főnököket, új munkastílust vezetnek be, és új bútorokat hoznak... De én maradok. És még sokáig maradok. Tudják, miért? Ez nagyon egyszerű, a gyerekek is tudják: amikor háborúsdit játszanak, mindig van egy parancsnok, a többi meg – közlegény. Minden szerencsétlenség abból ered, hogy senki sem akar közlegény lenni. Egye fene, én elvállaltam. Beleegyeztem, hogy

közlegény leszek, hadd marakodjanak a többiek, hogy ki parancsoljon nekem. Amíg maguk marakodnak, véget ér az élet. Ez a játék örök, és mindig én nyerem meg. Azért mondom el mindezt, mert ő is (*az ajtóra mutat, ahol Ivan Antonov kiment*) üstökös. Az elmúlt években hány kolléga tűnt fel, mint az üstökös, azt hitték, egész életen át tündökölhetnek majd, folyton meg akarták váltani a világot, de egy-két év múlva kialudtak, és a folyosók sokáig búzlóttek a füsttől... Mindannyian meg akarták váltani a világot, mindegyik Kolumbus, Einsteini, Galilei akart lenni... És mi lett? Ők már letűntek, de én maradtam. És maradni is fogok. Tudják, miért fogok itt maradni? Mert én nem akarom megváltani a világot. Ő meg (*az ajtóra mutat*) csak hadd égjen! Égjen csak, én már érzem a levegőben a füstjét.

Függöny

Ivan Antonov a Liftbeszorult alatt áll. Műszerek mérik a Liftbeszorult szív- és agyműködését és egyéb szerveinek a működését.

IVAN ANTONOV. No, mi van? Hogy érzi magát? Mi ez?

LIFTBESZORULT. Minden rezdülést, a szív minden dobbanását, minden sóhajtást feljegyeznek... Orvostudomány. Mindent regisztrál.

IVAN ANTONOV. Persze hogy regisztrál, miért ne regisztrálna? A regisztrálásban elsők vagyunk, nálunk mindenki mindent tud. A liftből azonban nem szabadítják ki magát. És mire megy ezzel a vizsgálattal?

LIFTBESZORULT. Nem nekem kell, minden az emberiségért történik. Én vagyok az első, aki annyi időt tölt a levegőben, mint Gagarin. Ez a vizsgálat hasznára lesz minden liftbe szorultnak.

IVAN ANTONOV. Ha időben rendbe hozták volna a liftet, nem lenne szükség

semmiféle vizsgálatra. Most meg maga miatt legalább öten tudományos főmunkatársak lesznek. Maga pedig itt rohad a liftben.

LIFTBESZORULT. Nincs igaza. Én az emberiségért lógok itt.

IVAN ANTONOV. Az emberiség inkább a liftet tartotta volna karban. Csupán azon csodálkozom, hogy bírja ezt. Ráadásul még nyugodt is, sőt még büszke is rá!...

LIFTBESZORULT. Az ember mindenre képes. Az újságok is ezt írják.

IVAN ANTONOV. Sejtettem, hogy újságokat járat.

Zsoro és Evgeni jön be.

EVGENI. Te meg hová tűntél? Mindenhol kerestünk.

ZSORO. Szóval a hetedik emeletre egyáltalán nem lehet feljutni – mindenhol próbálkoztunk, lehetetlen.

LIFTBESZORULT. Valamikor lifttel jártak fel. Mielőtt elakadt.

IVAN ANTONOV. És most?

LIFTBESZORULT. Ha fel akarnak menni a hetedik emeletre, menjenek le a földszintre, menjenek ki az utcára, és menjenek be a szomszéd házba.

ZSORO. Mit keresnénk a szomszéd házban?

LIFTBESZORULT. A hatodik emeletről át lehet jönni a mi épületünkbe. A szomszéd hivatal Tervosztályán keresztül. Áttörték a falat, míg meg nem csinálják a liftet. Nem tudom, beengedik-e magukat, de próbálják meg. Vigyázzanak a portásra, tőle függ minden – ne bosszantsák fel, vegyék le a sapkájukat, ha megállnak előtte. És ha szóba kerül: csak három elemet végeztek.

EVGENI. Neki is kell valamit adni? És borítékban?

LIFTBESZORULT. A legfontosabb az iskolai végzettség. Semmilyen körülmények között ne árulják el, hogy három elemnél többet végeztek. Különben

nem engedi be magukat. (*Mindhárman kimennek*)

A Liftbeszorult ül a liftben, és angolul tanul. Csend, a műszerek zúgnak.

A három barát távozása után a rendész lép be elgondolkodva. Két resót tart a kezében.

RENDÉSZ. Nem jövök rá, ki volt ez... Hol dolgozhatott? A „Víziszárnyasok”-nál?... Nem, ott mindenkit ismerek... Hol is dolgozhatott?... Képtelen vagyok rájönni.

IVAN ANTONOV. Tessék?... Hozzám szólt?

RENDÉSZ. Megkaptad az instrukciót?...

IVAN ANTONOV. Nem. Miféle instrukciót?

RENDÉSZ (*elégedetten*). Elcsíplek. (*Az Ivan Antonov mögött belépő Zsoróhoz*) Te sem kaptad meg... (*A Zsoro mögött belépő Evgenihez*) Téged is elkaplak!...

(*Kimegy*)

ZSORO. A haverod. Azt hiszem, resójavító.

EVGENI. Mintha célzott volna valamire.

IVAN ANTONOV. Sohase láttam. Nincs jól. Hiányzik egy kereke.

ZSORO. Mert mi talán olyan jól vagyunk. Megőrjítenek ezek a folyosók!...

LIFTBESZORULT. Na, nem engedte be magukat?

ZSORO. Hogy engedett volna be bennünket, amikor Ivan megmondta, hogy az egyetlenem oktat...

IVAN ANTONOV. Miért, hát bűn ez? Ő mondhat, amit akar, én meg csak hallgassak? Csak azért, mert három elemije van!...

ZSORO. Ugyan hagyd már! Ha azt mondod neki, hogy most tanulod az ábécét, már rég végeztünk volna.

LIFTBESZORULT. Várjanak, amint hallom, a hetedik emeletre akarnak menni. Ez

így nem megy.

EVGENI. Hát hogy megy?

LIFTBESZORULT. A hetedik nagyon magasan van. Fokozatosan kell – az elsőre, a másodikra, a harmadikra... csak így lehet.

ZSORO. Hát akkor kezdjük az elsőn, mert már nem bírom idegekkel.

Függöny

Két íróasztal. Konzervesdobozokban virágok. Tisztviselő és tisztviselőnő. A tisztviselő lopva egy tükörbe nézeget. A tisztviselőnő valamit dolgozik. A tisztviselő hirtelen felugrik, feldönti a széket, az irattartó szekrényhez szalad. Zsebéből kulcscsomót húz elő, kinyitja az irattartó szekrényt, a redőny csattanva leszalad, a tisztviselő lehajol, és... kitölti a török kávé két csészébe.

TISZTVISELŐ. Majdnem kifutott... Elméláztam... Tessék... (*Átnyújtja az egyik csészét a tisztviselőnőnek*) Ez a resó sokkal nagyobb, mint a régi, mire kinyitja az ember a szekrényt – kifut a kávé... (*Élvezettel szürcsöli*) Remek... csodálatos kávé. Te mindig félsz. Ha az ember csak azt csinálná, amit megengednek, unalmas lenne az élete... Mit fészengsz mindig, engedj már fel... Ne légy már olyan... Egyébként is – van tűzoltókészülékem a pánccs szekrényben... Mindenre gondoltam... De te, Dermendzsieva, alighanem szigorúan betartod a tíz parancsolatot, ugye? (*Nevet*)

Zsoro ront be a szobába, a tisztviselő nyomban letakarja egy dossziéval a kávécsészét. Dermendzsieva előtt érintetlenül áll a kávécsésze.

ZSORO. Jó napot!

TISZTVISELŐ. Jó napot! Jó napot!... Mit óhajt?

ZSORO. Ivan Antonov ügyében jöttem.

TISZTVISELŐ. A nyelvész ügyében?

ZSORO. Igen.

TISZTVISELŐ. Az összetett mondattal foglalkoznak, ugye?

ZSORO. Igen.

TISZTVISELŐ. De vettek egy zakót, ugye? Szőröset? És kénytelenek voltak egy kicsit megnyírni.

ZSORO. Pontosan így van.

TISZTVISELŐ. És most követelik magukon az adót? Tegnap még becsületes állampolgárok voltak, ma meg mindenki azt hiszi, hogy birkát rejtegetnek?

ZSORO. Pontosan így van.

TISZTVISELŐ. Pedig maguk nem is rejtegetik?

ZSORO. Nincs semmi rejtegetnivalónk, kiskorától ismerem. Sohasem foglalkozott birkával. Egész nap csak a könyveket bújja.

TISZTVISELŐ (*gépiesen*). Igen, igen. A könyv ablak a világra. Értem... Ki az?

Ebben a pillanatban Evgeni ront be, és mögötte Ivan Antonov.

EVGENI. Nem szívelheti a birkát, undorodik tőle. Allergiás rá.

IVAN ANTONOV. Ez csak tévedés lehet, valami félreértés, érti? De senki sem akarja elhinni.

TISZTVISELŐ (*Zsoróhoz*). Hát ezek kik?

EVGENI. A barátai.

TISZTVISELŐ. Kinek? Kinek a barátai?

EVGENI. Az övé. Ivan Antonové. Együtt gyerekeskedtünk. Ha birkája lett volna, észrevesszük.

TISZTVISELŐ (*némi szünet után*). Nézze, Antonov elvtárs. Ugye, maga Antonov?

IVAN ANTONOV. Én.

TISZTVISELŐ. Igen. Nézze, Antonov elvtárs, van magának egyáltalán fogalma a mi állattenyésztésünkről?

IVAN ANTONOV. Nincs. Az én életem kissé távol esik ettől a területtől.

TISZTVISELŐ (*gondterhelten*). Be kell ismernem ön előtt, Antonov elvtárs, hogy komoly problémáink vannak. Lényegesen növelnünk kellene az állatok számát... Új feladatok, takarmányprobléma... munkaerőhiány-nagy a munkaerő-vándorlás, elnéptelenednek a falvak. Nincs, aki legeltessen...

IVAN ANTONOV. Értem.

TISZTVISELŐ. Külföldről kell behoznunk tenyészállatokat... Háromszori fejéssel kísérletezünk... persze vannak eredményeink. Nincs még messze az az idő, amikor átlag huszonnyolc litert fejtünk évente egy birkától. Most hatvanhét litert.

Juhtenyésztőink többsége érettségizett. Néhányan esti tagozaton tanulnak... de... ez még nem szünteti meg a problémákat, van még tennivalónk, Antonov elvtárs, még sokat kell dolgoznunk. A fejlődés döntő szakaszához értünk – vagy lesz állattenyésztésünk, vagy nem lesz. Érti már, hogy miért olyan jelentős ez a szakasz?

IVAN ANTONOV. Nézze, talán félreértett, én egy zakó miatt vagyok itt. Érti?...

És most azt akarják, hogy adót fizessek érte.

TISZTVISELŐ (*csalódottan*). Antonov elvtárs!... Maga értelmes ember. Ne legyen már ilyen!... Nem szabad megismételnünk a múlt hibáit, amikor lebecsültük a háztáji állattenyésztést, és leöltük az állatokat az utolsó szálig, hogy eltüntessük a falu és a város közötti különbséget.

IVAN ANTONOV. Lehet, hogy értelmes ember vagyok, de nem értem. Nem értem, mi közöm nekem a háztáji állat-tenyésztéshez. Én más ügyben jöttem magukhoz.

TISZTVISELŐ. Antonov elvtárs, ott van a kutya elásva, hogy nekünk ebben a

pillanatban minden birka számít. Még akkor is, ha csak egyetlenegy birkáról is van szó. Nincs jogunk egy tollvonással meggondolatlanul kihúzni egy egész birkát. Mi sokat várunk a maga birkájától is, nincs miért eltitkolnunk, a maga birkája is benne van az országos tervben.

IVAN ANTONOV. Az én birkám?

ZSORO. Az övé?

EVGENI. Az Ivan birkája?

TISZTVISELŐ. A magáé. Már ki is számítottuk, mennyi tejet, mennyi húst és mennyi gyapjút fog adni. Bízunk benne.

IVAN ANTONOV. Már ki is számolták?!

TISZTVISELŐ. A gyermekek várják a birkája tejét, Antonov elvtárs. A maga gyermeke, az én gyermekem, az ő gyermekük... (*Evgenire és Zsoróra mutat*)

Megfosztaná őket a tejtől?

IVAN ANTONOV. Mitől fosztanám meg?

ZSORO. Ejnye, hát miféle gyerekekről van itt szó?

TISZTVISELŐ. A döntő pillanatban mindenkinek oda kell adnia a maga részét.

IVAN ANTONOV. És az én részem a birka?

TISZTVISELŐ. Tudom, tudom, hogy ez nehéz. Városi környezetben a birkatenyésztés valóságos pokol. De... nem vagyunk magunkra hagyatva!...

Szakkönyveket kapunk!... (*Mutatja*) A birkanyírás vegyszerrel, ez aztán a rendkívüli! A birkák takarmányába meghatározott adag ciklofoszfamidot

keverünk. Hat nap múlva már vedlenek is a birkák!!!...

IVAN ANTONOV. Lehetetlen!...

TISZTVISELŐ. Teljesen ártalmatlan az állatokra és a gyapjúra nézve is. Nyulakon is kipróbálták. Nyuluk nincs?

Ivan Antonov elgondolkozik.

ZSORO. Nincs, nincs, nincs!

TISZTVISELŐ. Na, jó. Csak birkájuk. Kár. Egyetlen probléma, hogy vedlés után az állatok teljesen kopaszok, és három hétig melegen kell őket tartani. De ez sem olyan szörnyű, mivel jogilag már megoldott a háztáji állatokra vigyázó emberek fizetésének a kérdése.

ZSORO. Csakhogy megoldották végre.

TISZTVISELŐ. Megoldottuk.

ZSORO. Szóval most már Ivan fogadhat egy embert, aki legeltetheti a birkáját az egyetem előtti parkban, amíg az előadásait tartja?

TISZTVISELŐ. Természetesen.

IVAN ANTONOV. És az órák közti szünetekben vethetek rá egy pillantást?

EVGENI. Ez óriási! Esőkabátot is kap?

ZSORO. Táskarádiót is?

IVAN ANTONOV. Na, most már felfogadhatok egy juhászt, esőkabátot kapok, szakkönyvem már van, tudjátok, mi hiányzik még – egy birkát kell szereznem valahonnan. Ebben a helyzetben – ha cigánygyerekek potyognak is az égből – akkor is megszerzem.

TISZTVISELŐ. Ugyan, Antonov elvtárs. Maga értelmes ember, büszkének kellene lennie a birkájára, és nem rejtegetnie.

IVAN ANTONOV. Büszke is vagyok. De birkám – az nincs, értse meg már végre.

TISZTVISELŐ. Még ha nincs is. Kötelessége venni egyet és gondját viselni.

Beszéltünk a munkaerő-vándorlásról, a múlt hibáiról... Ez a birka-ügy felszínre hozza minden állampolgár hozzáállását és öntudatát. Különösen ha az a birka már megvan, mint a maga esetében – ezt egyszerűen nem értem!... És még maga neveli az ifjúságot, maga oktatja az egyetemistákat?! Felvetődik a kérdés – vajon mire tanítja?... És vajon éppen magának kell tanítania?... Ez nem szép dolog magától,

Antonov elvtárs, nem szép, ennek rossz vége lehet... És ez a két személy, derék fiataloknak látszanak, és ők is maga után mennek... Hova jutnak így, elvtársak?! Be akarják bizonyítani, hogy Antonov elvtársnak nincs birkája? És közben lehet, hogy maguk is törvénytelen birkát rejtegetnek?... És lehet, hogy a tejet törvénytelenül árusítják?...

ZSORO. Ez az alak még akasztófára juttat bennünket.

TISZTVISELŐ. Oda bizony!... *(A három barát kimegy)*

DERMENDZSIEVA *(csöndesen)*. Maga csakugyan nem hiszi el, hogy nincs birkájuk?

TISZTVISELŐ *(döbbenten)*. Micsoda?!

DERMENDZSIEVA. Nincs birkája.

TISZTVISELŐ. Dermendzsieva, hogyhogy megszólaltál?... És tudod, hogy mit beszélsz?

DERMENDZSIEVA. Igen, azt mondtam, hogy nincs birkája, ez rögtön látszik.

TISZTVISELŐ. Nincs birkája? Észnél vagy te?

DERMENDZSIEVA. Észnél.

TISZTVISELŐ. Hülyeségeket beszélsz...

DERMENDZSIEVA. Szerintem egyszerűen korigálni kell a tévedésünket.

TISZTVISELŐ. Mit hajtogatod itt folyton a „tévedésünket”, ki tévedett? És ugyan miért lenne tévedés? És honnan vagy olyan biztos benne, hogy nincs birkája?

DERMENDZSIEVA. Egyszerűen hiszek neki.

TISZTVISELŐ. Hiszel neki! De hát nem a templomban vagyunk. Mire megyek én azzal, hogy te hiszel neki? A nyilvántartás szerint van? – Van. És ő aláírta? – Alá. A személyi igazolványának a száma azonos? – Azonos. Te meg hitről beszélsz itt nekem.

DERMENDZSIEVA. És miért mondják folyton azt, hogy higgyünk és bizzunk az emberekben, amikor senki sem hisz nekik?

TISZTVISELŐ. Nem kellene kimenned egy kicsit a friss levegőre?... Nos, nem?

DERMENDZSIEVA. Ne aggódjék miattam. Semmi bajom. (*Kesernyés mosollyal*)
Az ember évekig tűr és hallgat, és amikor kimondja, amit gondol, hülyének nézik.

TISZTVISELŐ. Ugyan, Dermendzsieva, ugyan.

DERMENDZSIEVA. Amikor a halak megszólalnak, az mindig rendkívüli
esemény, ugye? Mert megszoktuk, hogy hallgatnak.

TISZTVISELŐ. Szóval így állunk, Dermendzsieva? Na, nézd csak!... Én meg azt
képzeltam, hogy valami bajod van.

DERMENDZSIEVA. Persze hogy van valami bajom. Ha egy kicsit is okosabb
lenne, már régen rájöhetett volna, hogy kezdettől fogva rosszul érzem magam. Itt
voltam a szeme előtt.

TISZTVISELŐ. Az az érzésem, hogy a jövőben még rosszabbul fogja magát
érezni.

DERMENDZSIEVA. Ismeri a viccet: „Ha egy hatvanéves ember egy reggel arra
ébred, hogy semmije sem fáj – meghalt.” Áttételesen ez mindenkire vonatkozik,
nemcsak a hatvanévesekre.

TISZTVISELŐ. Én jobban szeretem, ha semmim sem fáj. Sem most, sem majd
hatvanéves koromban. És még valami – a maga helyében én munkaidőben nem
mesélnék vicceket, ráadásul mások jelenlétében.

DERMENDZSIEVA. Ha már viccekről van szó, előadása az állattenyésztésről
nevetségesebb volt.

TISZTVISELŐ. Maga túllépi a megengedett határokat.

DERMENDZSIEVA. Igazán itt az ideje, hogy átlépjem. Úgy látszik, így volt
megírva a nagykönyvben.

TISZTVISELŐ. A határokat nem lehet büntetlenül átlépni!...

DERMENDZSIEVA (*gúnyosan*). Úgy beszél, mint aki százszor is átlépte a
határokat.

TISZTVISELŐ. Mint aki ismeri a határátlépés következményeit. Számtalan esetnek szemtanúja voltam.

DERMENDZSIEVA. Én pedig meguntam már a szemtanúskodást. Annyian szemtanúskodunk már itt, hogy néha stadionban érzem magam. Szeretnék már magam is részt venni végre valamiben.

TISZTVISELŐ. Ugyan miben?

DERMENDZSIEVA. Lehet, hogy én is veszek egy birkát.

TISZTVISELŐ. Tréfál?

DERMENDZSIEVA. Velük megyek, mert ahogy magát ismerem, semmit sem fog tenni az érdekükben.

TISZTVISELŐ. Velük? Trójai falónak? Szembefordul a kollégáival?!

DERMENDZSIEVA. Eltalálta.

TISZTVISELŐ. A kolostor szűk az én lelkemnek, mi?... Menjen, csak menjen, Dermendzsieva, az út meredek, de dicső, s ha munka nélkül marad, csak szóljon, talán tehetek valamit az érdekében. Emberek vagyunk.

DERMENDZSIEVA. Előre is köszönöm. (*Kimegy*)

Magas, keskeny asztal mellett állva szűrcsöli a kávé a három barát.

Dermendzsieva jön.

DERMENDZSIEVA. Magukkal tartok, „mert ő semmit sem fog tenni a maguk érdekében”. Ismerem őt jól.

ZSORO. Már csak egy nő hiányzott a társaságunkból! Hát van magának egyáltalán sütnivalója? Menjen vissza, még nem késő!...

DERMENDZSIEVA. Valóban nincs, ha eddig tűrtem.

EVGENI. Valóban, gondolja meg komolyan. Maga itt dolgozik. Ez nem gyerekjáték.

DERMENDZSIEVA. Hogy meggondoljam... El tudják képzelni, hány éve gondolkozom már ezen?!... Itt éltem le életem felét, hová tűntek az éveim, már magam sem tudom, hányat is töltöttem itt belőlük... Reggel a szomszédasszony gyermeke ver föl, megint ütik valamiért, pedig a hiba az, hogy szűk a lakásuk, már egymás hegyénhátán járnak, aztán meg a villamosban tapossák egymást, a portás is veszekszik veled, hogy elkéstél, a lángos, melyet a lépcsőházban gyorsan bekapsz – hideg, mintha jég lenne, titokban átlapozod az újságot, megöntözöd a virágot, sóhajtasz, és hozzálátsz – akták, átiratok... írsz, írsz, hallgatsz, s ha kinézel az ablakon, folyton úgy rémlik, hogy kint galambok szállnak, és önkéntelenül te is meglóbálsz a kezed, meglóbálsz, de aztán leengeded, és megint az aktába temetkezel... És kint már hull a hó, betemeti az avart, pedig mintha csak tegnap lett volna tavasz, és sokáig nem jött álom a szemedre a meleg éjszakákon, vártad, egyre csak vártad, hogy valami történjen, hogy valaki jöjjön... Aztán újra jön a tavasz, kicsúszik ujjaid közül a nyár, múlnak az évek... Hazudnak az emberek az utcán, hazudnak egy csésze kávé mellett, moziba visznek, de senki sem beszél hozzád, senki nem hallgat meg, mindenki csak kapni akar valamit... A kollégád veled akar aludni, de nem találsz benne semmi vonzót: nem szép, nem okos, még csak nem is bolond – egy nagy semmi. Unalmas és gyáva, fekete zoknit hord, és a legtöbb, amit nyújtani tud, a hanglemezei... pedig egyetlen hanglemeze sincs... Hát élet ez? Hát így él mindenki?... Üzemi konyha, paprikás krumpli, „Hallottátok, Ivanov felesége a fogorvossal jár!”, aztán tejberizs és „most kapható elegáns cipő, de nagyon drága!”, „drága, drága, de ez a Georgiev meg egy tehetségtelen fráter, hogy nem rúgják már ki...” És újra akták, átiratok, és újra letaposnak a villamoson... És így telnek az évek, elmúlik az élet, nem lett belőlem sem Madame Curie, sem Sophia Loren, mégcsak hajóskapitány sem. Gyerekkoromban madár szerettem volna lenni... Álmomban folyton repültem. Repültem, repültem... (Szünet) Maguk meg azt tanácsolják, hogy menjek vissza. Köszönöm. Ebből többet

nem kérek. Aki akar – csak tessék. A fizetés megjárja, a kollégák emberségesek, a munka nyugodt. Jelentkezik rá valaki? Ha jelentkezik, tessék, a hely szabad.

A három barát hallgat. DERMENDZSIEVA nézi őket, és büntudattal mosolyog.

DERMENDZSIEVA. Ne féljenek, én általában hallgatni szoktam. Most kitört belőlem. Tíz évben egyszer – talán elviselhető, ugye? Tíz évben egyszer megengedheti magának az ember.

Függöny

Négyen folytatják útjukat a hivatalban. Megállnak egy ajtó előtt.

DERMENDZSIEVA. Megérkeztünk. Itt van. Okos ember. Kizárt dolog, hogy ne értene meg bennünket.

EVGENI. Éppen ettől félek.

DERMENDZSIEVA. Ha csak lehet – segíteni fog. Ebben biztos vagyok.

IVAN ANTONOV. Akkor... menjünk be. *(Bemennek)*

A szobában csendben játszik egy gyerek a padlón. A padlón csergék. Tűzhely, rajta edények, száll a pára. Támlás ágy, székek, szekrény, televízió, hűtőszekrény, a falakon családi képek, naptár, tarka terítővel borított asztal, sótartó, bors, olaj és egyéb. Egy asszony kötényben krumplit hámoz – kedves családi kép.

HÁZIASSZONY. Jó napot! Tessék... Tessék... *(Leülteti őket)* Maga meg az ágyra... Üljenek le, üljenek le... Elnézést, kicsit szűkösön vagyunk, és szék sincs elég... Ha az ember egyetlen szobában kénytelen... Éppen krumplit hámozok,

paprikás krumplit főzők... *(Leveti kötényét)* Mircso, kínáld meg már a vendégeket...

A vendégek zavarban vannak. A gyermek a szekrényhez megy, és egy doboz cukorkát vesz elő, megkínálja a vendégeket, visszateszi a dobozt a szekrénybe, és tovább játszik a padlón egy kis teherautóval. Kínos csend.

HÁZIASSZONY. Alighanem elromlik az idő...

EVGENI. Lehült.

IVAN ANTONOV. Téliésre fordult...

ZSORO. Igen, hullanak a levelek... a fákról.

HÁZIASSZONY. Micsoda esők voltak tavaly...

IVAN ANTONOV. Rengeteg eső volt tavaly. *(Elhallgatnak, szünet)*

DERMENDZSIEVA. Nagyon aranyos a kicsi. Hé, vitéz, hogy hívnak? *(A vitéz hallgat)*

HÁZIASSZONY *(váratlanul könnybe lábad a szeme)*. Nem hivatalosan Cvetomir.

DERMENDZSIEVA. Hogyhogy nem hivatalosan? És hivatalosan?

HÁZIASSZONY. Hivatalosan nincs neve.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy nincs? Hát nincs neve?

HÁZIASSZONY. Nem írták be ezt a nevet. Nincs a névjegyzékben.

DERMENDZSIEVA. Hogyhogy nem írták be? Miféle névjegyzékben?

HÁZIASSZONY. Az anyakönyvi hivatalban van egy névjegyzék. Csak abból lehet választani. Különben nem írják be. De mi már elneveztük még a szülőotthonban, hogy mondtunk volna le a nevről. Mennyire könyörögtünk – hiába: nincs a névjegyzékben, nincs a névjegyzékben. Így hát név nélkül maradt szegény. Hivatalosan. Sehol sem írják be – annyi, mintha nem is léteznék.

DERMENDZSIEVA. Ne haragudjék, ha tudjuk...

HÁZIASSZONY. Ó, nem tesz semmit, már megszoktam.

DERMENDZSIEVA. Egyébként nem Janakiev dolgozott ebben a szobában?

HÁZIASSZONY. Mi öt éve lakunk itt, de Janakievet nem ismerem. Lehet, hogy korábban itt dolgozott.

DERMENDZSIEVA. Öt éve? Itt laknak!?

HÁZIASSZONY. Igen. Lebontották a házunkat, mert szélesítették az utcát, és úgy volt, hogy azonnal kapunk lakást, de, ugye, tudja, kevés a lakás, sok a rászoruló... Kaptunk is, de folyton valami szükséglakásban, és bárhova mentünk is, két hét múlva lebontották, és bennünket másikba küldtek, amelyiket szintén lebontottak. Mostanában sok utcát szélesítenek. Így hát folyton költözködtünk egyik lakásból a másikba. Amikor a kicsi megszületett, nem költözgethettünk tovább, és ezért ide jöttünk, ide az ajtóba... A kérdést nem lehetett tovább halogatni. Akkor adták ezt a szobát, iroda volt, ideiglenesen adták, míg nem kapunk véglegesen lakást.

IVAN ANTONOV. De hiszen ez hivatal, hogyan élhetnek itt?!

HÁZIASSZONY. Megszoktuk. Még előnye is van – ha valami igazolásra van szükségünk, itt van helyben. Amíg bevásárolok, a szomszéd irodák tisztviselői megkeverik az ételt, nehogy odaégjen, és vigyáznak a gyerekekre... Jó szomszédaink vannak, nem panaszkodhatunk... A férjem nehezebben szokta meg, de hát ő már csak ilyen, végül ő is beletörődött. Ma már elégedett is... Egyszóval – jól vagyunk itt. Az a Janakiev nem egy fekete szemű, közepes termetű, így... hunyorog...

DERMENDZSIEVA. Igen, ő lesz az.

HÁZIASSZONY. Egy emelettel feljebb, éppen fölöttünk. Egyszer lejött, megérezte a babérlevél illatát, állítólag nagyon szereti még gyermekkorából... Babot főztem, megkínáltam egy tányérral... Nem maradnak itt ebédre? Rögtön kész a paprikás krumpli...

IVAN ANTONOV. Nem, köszönjük, Janakievhez indultunk.

HÁZIASSZONY. Ahogy gondolják, de rögtön kész.

Evgeni, Dermendzsieva és Ivan Antonov kimegy. Zsoro, aki közben játszani kezdett Mircsóval – a kis teherautót tologatják –, tovább marad. Kisvártatva Ivan Antonov visszajön.

IVAN ANTONOV. Na, gyerünk már Zsoro!

ZSORO. Én maradok.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy maradsz?

ZSORO. Szeretem a paprikás krumplit. Még gyermekkoromból. Ez a kedvenc ételem.

IVAN ANTONOV. De Janakievhez indultunk.

ZSORO. Én nem megyek.

IVAN ANTONOV. Hogyhogy nem jössz? Ha éhes vagy, megvárhatunk.

ZSORO. Ne várjatok.

IVAN ANTONOV. Na, ne mókázz már! Hiszen az igazságról van szó, be kell látniok, hogy nincs birkám... Hogyhogy nem jössz velünk?

ZSORO. Belefáradtam. Meguntam az örökös kilincselést, az örökös bizonygatást, a hadakozást, a lépcsőmászást. A lábamat is lejártam már ezeken a folyosókon, belefáradtam az igazság kergetésébe, nincs már semmi kedvem a kilincseléshez, fáradt vagyok. Negyvenkét éves fővel nem vagyok már olyan fiatal, családi életre vágyom, gyerekekre, a feleségem kötényben várjon... Az idő meg csak múlik, és mi csak megyünk a birka után ezeken a folyosókon, és nem tudjuk, mikor érünk a végére, és kijutunk-e innen egyáltalán... Tudom, hogy a gyerekkori barátod vagyok, de hát elvégre én is csak ember vagyok, és én is szeretnék emberhez méltóan élni. Az ember csak egyszer él.

IVAN ANTONOV. Bírd ki még ezt az egy emeletet, már csak ez van hátra!...

ZSORO. Egy. És aztán?... Hány emeletet jártunk már be?... Nem, nincs erőm, még fél emeletre sem. Én nem is akarom. Eszem egy kis paprikás krumplit, és megyek

haza.

IVAN ANTONOV. De hát tudod, hogy értelmes ember, és meg fog érteni bennünket. Ne hagyj cserben bennünket az út közepén.

ZSORO. Ez az út végtelen. Semmi kedvem addig menni rajta, míg össze nem esem. Az élet múlik, emberhez méltó életet akarok élni.

IVAN ANTONOV. De milyen emberhez méltót? Ez itt a kérdés.

ZSORO. Egyszerű emberhez méltót. A legegyszerűbbhöz. Hát tehetek én arról, hogy te velúrzakót vettél? Te mész a magad igazsága után, én meg az enyém után. Nem vagyok hős. Nem akarok Giordano Bruno lenni, egyszerű ember akarok maradni. Ehhez tán csak van jogom?

IVAN ANTONOV. Egy szép napon te is kapsz majd egy felszólítást, és akkor mit csinálsz?

ZSORO. Hagyjatok békén. *(Leül ágyra)*

IVAN ANTONOV. Én sem vagyok hős, nem vagyok Giordano Bruno, de hát szabad ezt tenni az emberekkel? Te tényleg nem látod, hogy mi történik itt? A lábunkat lejárjuk, kilincselünk, bizonyítunk, megmagyarázunk mindent, megesküszünk – és az eredmény semmi. Pusztába kiáltott szó, légüres tér! Szóval annyi év munkája, a diszsertáció, a könyvek, a tehetség, az elvek, az egész életünk – mind semmi, egyetlen ceruzavonással áthúzzák. Csupán azért, mert valahová valaki beírt valamit. Úgy látszik, egyetlen téves bejegyzés, ha valótlan is, felborítja az egész életünket. És mi semmit sem tehetünk?! Nem, ez nem így van, legalábbis nem hiszem. Ebbe nem nyugszom bele. Soha! És te sem nyugodhatsz bele! Hát nem érted? Nem nyugodhatsz bele! Különben bégető birkák leszünk valamennyien. Érted? Bégető birkák! Na, kelj már fel! Na, gyere, menjünk. Hallod? Zsoro?...

ZSORO. Fáradt vagyok.

Ivan Antonov Zsorót nézi, aztán a közönség felé fordul, és azt nézi. A háziasszony szintén a közönséget nézi. A gyermek is. Zsoro szintén. A nézőtéren a lámpák egymás után gyulladnak fel, amikor teljesen világos lesz – Ivan Antonov kimegy.

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

A Liftbeszorult komoran ül liftjében. Lent szótlanul ül a szatyrán a felesége.

LIFTBESZORULT. Tönkreteszed az idegeimet! Miért hallgatsz?

FELESÉG. Néha jobb hallgatni, mint beszélni.

LIFTBESZORULT. Elegendem van már ebből a keleti bölcsességből. Hát nem látod, milyen helyzetben vagyok?... Na, szólalj már meg!... Tán csak nem nősült meg?

FELESÉG. Nem.

LIFTBESZORULT. Akkor meg mi a baj?

FELESÉG. El akarnak bocsátani.

LIFTBESZORULT. Engem? Miért?

FELESÉG. Igazolatlan távoliét miatt.

LIFTBESZORULT. Ez cinizmus. Hát hogyan menjek dolgozni? Gúnyt űznek ezek belőlem? Hiszen nagyon jól tudják, hogy itt vagyok a liftben.

FELESÉG. Azt mondták: „Lehet, hogy örökre ott ragad ebben a liftben. Hol van arra biztosíték, hogy kijön?”

LIFTBESZORULT. Hát kedvtelésből vagyok talán itt? Hiszen nélkülözök... szenvedek... elősegítem a tudomány fejlődését... hát hogy beszélhetnek így?

FELESÉG. Azt mondták: „Mindez igaz, de akárhogy csúdjuk-csavarjuk is, nem dolgozik. Csak lóg ott a levegőben. Hát tehetünk mi arról, hogy elakadt a lift, a munka, az mégiscsak munka. A munka nem várhat.”

LIFTBESZORULT. De hát én ki fogok innen szabadulni, nem lógok itt örökké. Ezt mondtad nekik?

FELESÉG. Mondtam.

LIFTBESZORULT. És?

FELESÉG. Azt mondták: „Várunk még két-három hónapig, de tovább nem. Ha

addig nem jön...”

LIFTBESZORULT. Mi?

FELESÉG. Közös megegyezéssel.

LIFTBESZORULT. De én nem egyezem bele! Tehát nem közös! Már hogy lenne közös megegyezés, amikor én nem egyezem bele?

FELESÉG. Azt mondták: „Addigra beleegyezik, mi mást tehetne.”

A Liftbeszorult elgondolkodik. Felesége szintén hallgat.

LIFTBESZORULT. Hozd el *Az acél-megedzik-et*.

Függöny

Janakiev szobája. A tisztviselő régi zenélőórát javítgat, íróasztalán fogaskerekek, rugók, különféle óraalkatrészek, csavarhúzó hevernek szanaszét... Ivan Antonov, Evgeni és Dermendzsieva lép be.

IVAN ANTONOV. Jó napot! Janakiev elvtárs?

TISZTVISELŐ. Igen. Parancsoljanak. Ó, egész delegáció! Tessék, üljenek csak le. Ezt az órát bütykölgetem, de nehezen megy, nagyon régi... Az időt már nem mutatja, de zenél...

Lágy melódia csendül fel az órában, régi menüett, Mozart.

TISZTVISELŐ. Na, tetszik? Tizennyolcadik századi, XVI. Lajos... És mégis szól!... Nos, miben lehetek a segítségükre?

IVAN ANTONOV. Kicsit bonyolult dolog...

TISZTVISELŐ. Ez talán egyszerű? *(Az órára mutat)* Háromszázhet alkatrészből áll!... Mondják csak nyugodtan, ne zavartassák magukat.

EVGENI. Már sok helyen voltunk, ezért...

TISZTVISELŐ. Figyelem, hallgatom.

IVAN ANTONOV. Kezdem az elején?

TISZTVISELŐ. Ahol akarja.

IVAN ANTONOV. Akkor kezdem az elején. Vettem egy velúr...

TISZTVISELŐ. Á-á, szóval maga vette azt a zakót? Tudok róla. Csakugyan ostoba história.

EVGENI. Idióták.

DERMENDZSIEVA. Ostobának ostoba, de világos.

TISZTVISELŐ. Igen, világos – magának nincs birkája, egyszerűen bosszantó tévedés.

IVAN ANTONOV. Igen. Pontosan így van, ahogy mondja.

TISZTVISELŐ. A valóságban maga nem birkát, hanem egy zakót nyíratott meg.

EVGENI. Igen, én beszéltem rá.

DERMENDZSIEVA *(Ivan Antonovhoz)*. Ugye, megmondtam!...

TISZTVISELŐ. Aztán a nyilvántartásba úgy került be, mint birkatulajdonos.

DERMENDZSIEVA. Ami tévedés.

TISZTVISELŐ. Ami tévedés. Magát tévedésből jegyezték be birkatulajdonosnak.

IVAN ANTONOV. Pontosan így van.

TISZTVISELŐ. Mindez a napnál is világosabb.

EVGENI. Álmodom!

TISZTVISELŐ. Magának nincs birkája.

IVAN ANTONOV. Nincs.

TISZTVISELŐ. És éppen ez a legnagyobb baj.

IVAN ANTONOV *(döbbenten áll fel)*. Hogyhogy?

TISZTVISELŐ. A legnagyobb nehézséget az okozza, hogy magának nincs birkája, de ami még ennél is rosszabb, elismerni sem akarja. Egyébként öt perc alatt mindent elintézhethénk.

IVAN ANTONOV. Ezt már végképp nem értem.

TISZTVISELŐ. Ha lenne birkája, minden egyszerűbb lenne – áttennénk egy másik jegyzékbe, úgy tekintenénk, mintha száj- és körömfájásban hullott volna el, azt tehetnék vele, amit akarunk. De magának nincs birkája.

IVAN ANTONOV. Még most sem értem.

EVGENI. Én se.

TISZTVISELŐ. Pedig nagyon egyszerű. Tévedés történt, ugye?

IVAN ANTONOV. Ezt értem.

TISZTVISELŐ. Ebből a helyzetből csak két kiút van.

IVAN ANTONOV. Éspedig?

TISZTVISELŐ. Az egyik: mától kezdve fizeti az adót. Ez a legegyszerűbb és leggyorsabb megoldás.

IVAN ANTONOV. Már csak ez hiányzott.

TISZTVISELŐ. Ezzel nem ért egyet?

IVAN ANTONOV. Ha egyetértenék – rögtön kifizettem volna. És a másik?

TISZTVISELŐ. Legalább ismerje el, hogy van birkája. Formálisan. Hogy rendelkezünk valamivel.

IVAN ANTONOV. Két kiutat említett.

TISZTVISELŐ. A másik: vesz egy birkát.

IVAN ANTONOV (*némi szünet után*). Mi?! Birkát vegyek?... Ezt nevezi kiútnak?

TISZTVISELŐ. Hallgasson rám. Ha van egy birkám, akár a valóságban, akár formálisan, azt tehetek vele, amit csak akar. Miért nem vesz egy birkát? Maga nős?

IVAN ANTONOV. Tessék?... Á-á, nem.

TISZTVISELŐ. Magának csak egy birka hiányzik. Jámbor jószág, szelíd, békés,

nagyon gyorsan barátkozik, megszereti a gazdáját, ez nem kutya vagy macska, mondjuk, amelyekben van bizonyos álnokság is, nincsenek karmai és más kellemetlen vonásai. A birka egészen más. Képtelen gyűlölni, nem bosszúálló, gyorsan felejt... Ha nem gyűjtenék zenélőórákat, birkákkal foglalkoznák. A birkák között nem érzi magát az ember egyedül, a birka sajátos légkört teremt a házban, szó sem lehet elidegenedésről, alienációról. Ezenfelül a birkában van valami nemzeti, valami földi, valami népi... Maga bizonyára tudja, mennyire hiányoznak nekünk ezek a dolgok, mennyire elszakadtunk tőlük... Arról ne is beszéljünk, hogy állandóan lesz otthon friss teje, juhtúrója és egyéb tejterméke. Még hozzá eredeti háztáji, közvetlenül a termelőtől, aki ráadásul a maga közeli barátja, akiben teljesen megbízik... Azt tanácsolom, vegyen egy birkát.

IVAN ANTONOV (*döbbenten hallgat*).

TISZTVISELŐ. Vegyen csak bátran egy birkát, biztosíthatom magát, hogy így rengeteg kellemetlenségtől menekül meg, és nem teszi tönkre az idegeit, és lesz egy barátja otthon. És nekem is lehetővé teszi, hogy segítsek magán. Birka nélkül meg van kötve a kezem.

IVAN ANTONOV. Szóval csak azzal bizonyíthatom be, hogy nincs birkám, ha veszek egy birkát. Így van?

TISZTVISELŐ. A maga helyzetéből csak birkával lehet kimászni. Erről biztosíthatom magát.

IVAN ANTONOV. Hálásan köszönöm, de én megpróbálok birka nélkül kimászni.

TISZTVISELŐ (*felsóhajt*). Milyen zöldfülű még!... De – ahogy akarja, én őszintén szerettem volna magának segíteni... Fiatalabb koromban én is ilyen voltam – örökösen nyüzsögtem... Micsoda évek voltak... És milyenek voltunk... (*Váratlanul felhangzik a menüett az órában, mintha csak Janakiev elszállt ifjúsága szólalna meg*)

Mindhárman kimennek Evgeni nyomában. Evgeni hirtelen Ivan Antonovhoz fordul.

EVGENI. Mondd csak, miért nem egyeztél bele?

IVAN ANTONOV. Nem, ezt nem tehetem. Így holnap arra is rávehetnek, hogy egy elefánt után fizessek adót.

EVGENI. Legalább ismerd el, hogy van birkád. Ez az ember segíteni akar rajtad – simán megúszod az egészet.

IVAN ANTONOV. Nem! Nem! Nem!...

EVGENI. Lásd be, hogy neked lenne jobb. Végző fokon bizonyos kompromisszum nélkül lehetetlen boldogulni. Ennek a históriának még az egyetemen is rossz következményei lehetnek.

IVAN ANTONOV. De hát hogyan egyezhetnék bele, amikor nem igaz.

EVGENI. Ne légy már ilyen ostoba, ne az igazságra gondold most, gondold inkább magadra.

Ivan Antonov hirtelen elindul, Evgeni egyedül marad. Ebben a pillanatban megjelenik előttük a rendész, ki öt-hat resót és néhány kávéfőzőt cipel.

RENDÉSZ (*Ivan Antonovhoz*). Hová dugtad a resót?

IVAN ANTONOV (*a resókra mutat*).

RENDÉSZ. Ezek is azt mondták, hogy nekik nincs. De elkaplak téged is. Előbb-utóbb elcsíplek. (*Elmegy*)

IVAN ANTONOV. De hát ki ez az ember? Már harmadszor találkozunk vele.

DERMENDZSIEVA. Önkéntes tűzoltó.

IVAN ANTONOV. Azt hittem, hiányzik a kereke.

EVGENI. Én meg azt hiszem, jobb lesz, ha abbahagyjuk. Semmi értelme tovább rejtegetnünk. Ezt te is beláthatod. Úgysem rejtegethetjük örökké.

IVAN ANTONOV. Miről beszélsz?

EVGENI. A birkáról.

DERMENDZSIEVA. Miféle birkáról?

EVGENI. Az övéről.

DERMENDZSIEVA. Hogyhogy az ő birkájáról? Hát van neki birkája?

EVGENI. Persze hogy van.

IVAN ANTONOV. Ej, mi van veled?

EVGENI. Semmi értelme tovább rejtegetnünk.

IVAN ANTONOV. Tán csak nem bolondultál meg? Valami történt veled... Evgeni, mi van veled?

DERMENDZSIEVA. Magának csakugyan van birkája?

EVGENI. Évek óta, egy szép fehér. Ivan nagyon szereti. Csak látná, hogy beszélgetnek... Vagy amikor szalagot köt a nyakába... Szalaggal jár...

DERMENDZSIEVA (*döbbenten néz Ivan Antonovra*). Csakugyan van birkája?

EVGENI. Mindig csak becézi... Az meg csak fekszik a szőnyegen a lába előtt, ábrándozva lehunyja a szemét... el sem hinné az ember, hogy csak birka.

DERMENDZSIEVA (*Ivan Antonov szemébe nézve*). Szóval...

EVGENI. Nagyon szereti. Nem is tekinti állatnak, azért nem akar adót fizetni utána. De azt nem hittem volna, hogy teljesen lemond róla. Ő pedig lemond. Annyi év után, annyi közös élmény után, mely összekötötte őket. És képes lemondani róla.

IVAN ANTONOV. Igen. Valóban van birkám.

EVGENI. Hát persze hogy van.

DERMENDZSIEVA. Szóval mindaz, amit mondott...

IVAN ANTONOV. Azt hittem, elrejtetem, de nem sikerült. Ezért inkább lemondtam róla.

DERMENDZSIEVA (*keserűen*). Megint becsaptak... Mint mindig... Ahogy indul,

úgy megy az embernek egész életen át...

IVAN ANTONOV. Sajnálom.

EVGENI. Sajnálod... És miért vonszoltál végig bennünket ezeken a folyosókon? Miért hazudtál az embereknek? És miért ugrattad be ezt a szerencsétlen leányt is?

IVAN ANTONOV (*Dermendzsievához*). Ez a nagy futkározás az agyára ment, nem szabad vele ellenkezni... Mindenbe egyezzen bele.

EVGENI. Nekem ment az agyamra valami? Nincs nekem semmi bajom – egyszerűen elegendem van már az elveidből. Érted? Torkig vagyok már velük. Te mindig elvszerű vagy, mindig becsületes.

IVAN ANTONOV. Semmi baja. Teljesen normális.

EVGENI. Én nem akárhogy akarok élni, én jól akarok élni, érted?... Úgy tanultam, mint az örült, hogy jól érettségizzem, és bejussak az egyetemre. De az ötösöket a tanárok másoknak osztogatták... Az egyiknek az anyja igazgató, a másiknak az apja osztályvezető... és elfogytak az ötösök. Mert azt is terv szerint osztogatják. És rendszeresen jelentenem kellett, hogy mi történik az osztályban, mit meg nem kellett tennem, hogy megkapjam azt az átkozott ötöst. Te meg beszdedted a kettéseket, beszdedted őket, de nem maradtál adós senkinek... Még a tanároknak sem... Ez neked fel sem tűnt, természetesnek vetted... De nekünk feltűnt, különösen nekem. És mégis bejutottál az egyetemre, sőt simán jutottál be, máig sem tudom, hogyan is történt...

IVAN ANTONOV. Tiszta véletlen.

EVGENI. Persze hogy tiszta véletlen. Mert aztán minden a maga helyére került. Te még mindig asszisztens vagy, a kollégáid meg már docensek. Nem olyan tehetségesek, mint te, de ők professzorok lesznek... te meg asszisztens maradsz. Mert biztos vagyok abban, hogy őket is boszszantod a kiflijeiddel, az elveiddel.

IVAN ANTONOV. Úgy beszél, akár egy jó.

EVGENI. Nem, csak józanul, mint barátod. Neked sohasem lesz olyan házad, mint

az enyém, olyan feleséged, mint az enyém, és sosem leszel olyan jó módú, mint én.
Nekem bezzeg lesz.

IVAN ANTONOV. Ez természetes – az egyiknek háza van, a másiknak meg...
véleménye.

EVGENI. Tökfilkó vagy te. Ostoba tökfilkó, semmit sem értesz az életből... Az
igazság után futkosol... Na és – utolérted? Bebizonyítottad valakinek is, hogy ez a
zakó zakó? Elhitte valaki is neked, kivéve ezt a kis hiszékenyt itt? Mozdította
valaki akár az ujját is?... Krisztus megy a maga Golgotájára! Csakhogy kereszt
helyett zakót visz a vállán!...

IVAN ANTONOV. Ide figyelj! Legalább ezt a leányt hagyd békén.

EVGENI. Ő meg arról ábrándozott, hogy madár lesz... Álmában folyton csak
repült!... Kitárta szárnyait!...

IVAN ANTONOV. Hagyd őt békén!

EVGENI. Ohó! Tán csak nem verekedni akarsz?

DERMENDZSIEVA. Maga miért jött velünk?

EVGENI. Azt reméltem, hogy most talán észhez tér. Látni akartam, hogyan szegi
meg az elveit. De most végképp meggyőződtem arról, hogy örült, vagy annak
tetteti magát. De én nem vagyok az, én tudom, hogy széllel szemben nem lehet...
füttyülni. Értelmes ember meg sem kísérli. Jobb, ha kipányvázuk, és jóltartjuk a
birkát, kifizetjük az adóját, és megyünk haza, mindenki a saját otthonába.

IVAN ANTONOV. Mindenki a saját otthonába?

EVGENI. Mindenki a saját otthonába. Így a legjobb, hidd el nekem, hiszen
mégiscsak gyerekkori barátok vagyunk. Köss szalagot a nyakába, és menjünk.
Előttünk a birka, mi pedig utána. Nem járhatjuk egész életen át ezeket a
folyosókat, nincs értelme... Semmi értelme!...

IVAN ANTONOV. Én meg csak csodálkoztam, honnan tudnak mindent a
tanáriban.

EVGENI. Az életünk fele már elmúlt, Ivan, de te még mindig kiflit ebédelsz, azt is a lépcsőházban, csak úgy sebtében. Térj már észhez!... Na, megyünk?

IVAN ANTONOV. Megyünk.

EVGENI. A birkával?

IVAN ANTONOV. A zakóval.

Ivan Antonov és Dermendzsieva kimegy. Evgeni egy pillanatig mozdulatlanul áll, majd ő is kimegy – ellenkező irányban.

Ivan Antonov és Dermendzsieva folytatja útját a hivatalban. Egy ajtóhoz érnek. Kopognak, senki sem válaszol. Lenyomják a kilincset.

IVAN ANTONOV. Zárva van.

DERMENDZSIEVA. De hiszen ő bent van, bent van! Hallod, hogy kattog a számológép? Ezt csak ő oldhatja meg, az ő részlegéhez tartozik.

A rendész tűnik fel. Ismét resókat cipel, a zsinórokat maga után húzza.

RENDÉSZ. Akár kopognak, akár nem – nem fog ajtót nyitni. Most menti meg Velencét.

DERMENDZSIEVA. Miféle Velencét?

RENDÉSZ. Hogyhogy miféle Velencét? Hát az olasz Velencét, a palotákat, a csatornákat, az Adriai-tenger gyöngyszemét... Hát hány Velence van? Talán húsz?

IVAN ANTONOV. És mitől menti meg?

RENDÉSZ. Az elsüllyedéstől. Velence minden évben tíz millimétert süllyed. Ha a süllyedést meg nem állítják, tíz év múlva félig elsüllyed.

DERMENDZSIEVA. Szóval megmenti Velencét?

RENDÉSZ. Megmenti. Legalábbis keresi a módját. Három éve, hogy ezen

gyötrődik... Nincs értelme, hogy kopogjanak, senkit sem fogad.

IVAN ANTONOV. Hát ez nem az adóügyi hivatal?

RENDÉSZ. És akkor mi van, ha adószedő? Azért, mert adóügyi hivatalnok, hagyja elsüllyedni Velencét? Így képzeled? Miféle emberek maguk? Képesek lennének az egész hivatalt felgyújtani egyetlen kávéért, Velence meg csak süllyedjen el. Önzők vagyunk mi, emberek! Csak magunkra gondolunk, hogy megfőzzük titokban a mi kis kávékat a resón, amelyet jól eldugtunk az irattartó szekrényben a határozott tilalom ellenére is, a világ meg csak süllyedjen el. Én bizony megtalálom a te resódat is, hiába rejtegeted. Előlem ugyan nem rejted el.

IVAN ANTONOV. Ebben nem is kételkedem, sőt, biztosra veszem.

RENDÉSZ. Még a hivatal is öntudat nélküli emberekkel van tele.

(Dermendzsievához) A tiedet is megkaparintom.

DERMENDZSIEVA. Az enyémet már megkaparintotta.

RENDÉSZ. A tűz nem ismer tekintélyt. Ha fellángol, mindent elborít – a barátokat, az ismerősöket, mindent... A tűzzel nem szabad tréfálni.

IVAN ANTONOV. Milyen igaza van.

DERMENDZSIEVA. Tűz eméssze az öntudatnélkülieket!

RENDÉSZ. El is emészti – így vagy úgy, de elemészti! *(Elhalad mellettük, és bemegy a szobájába. Dideregve bekapcsolja a resókat, melyeket cipelt)*

RENDÉSZ. Micsoda jégverem ez itt. Már ötödik éve nem javítják meg a fűtőtestet ebben a szobában. Unom már ezt a resógyújtást. Torkig vagyok már ezzel a társadalmi munkával!... És mindezt miért? Mert senki sem mozdítja a kisujját sem, hogy megjavítsák a fűtőtestet a szobámban... *(Az utóbbi szavakat már a bemelegedett resók fölött mondja, kissé megbékélve a melegben)*

Függöny

A Liftbeszorult tornázik. Felesége és fia lép be.

FELESÉG. Köszönj apádnak. Na, köszönj már!...

FIÚ. Jó napot, apa! *(Mindketten felnéznek)*

LIFTBESZORULT. Á, ti vagytok? Egy pillanat. *(Tovább tornázik)* Így, ni. *(Befejezi a tornázást)* Na, mi újság, hogy vagytok? Megy a tanulás?

FIÚ. Megy.

LIFTBESZORULT. Na, hogy tetszik a lift? Boldogulsz majd vele?

FIÚ. Ezt még nem tanultuk.

LIFTBESZORULT. Te meg ne csak a kötelező irodalmat olvasd, hanem az ajánlottat is. Lehet, hogy erről a típusról sosem tanultok. Ezt már nem gyártják.

FELESÉG. Olvas, olvasgat.

LIFTBESZORULT. Melyik évben adták ki a tankönyveteket?

FIÚ. Hát... ha én azt tudnám, mintha hetvenhármas kiadás lenne...

LIFTBESZORULT. Mindent tudnod kell. Itt a legkisebb alkatrész, még egy csavar is végzetes lehet.

FELESÉG. Tud ő már sokat.

LIFTBESZORULT. Neki mindent tudnia kell, mindenre emlékeznie kell, és mindenhez értenie kell. Te nem olyan vagy, mint mások – neked az apád szorult a liftbe.

FELESÉG. Ért ő mindenhez.

FIÚ. Igen, apa.

LIFTBESZORULT. Na, mutasd csak az ellenőrződöt! *(Leengedi a kosarat)*

Az anya és fia összenéznek, a fiú előhúzza zsebéből az ellenőrzőjét, és beleteszi a kosárba. A Liftbeszorult felhúzza a kosarat.

LIFTBESZORULT. Szóval így állunk. Bravó. Nagyszerű. Apád itt rostokol hónapokig a liftben, te meg egymás után kapod az elégteleneket.

FELESÉG. Ötöse is van.

LIFTBESZORULT. Igen, bolgár nyelvből. Mire megyek én ezzel az ötössel? Nem költő kell legyen belőle, hanem ki kell szabadítania az apját a liftből.

FELESÉG. De hát mit tegyen, ha költői hajlamai vannak?...

LIFTBESZORULT. Nekem is vannak költői hajlamaim. De itt lógok a levegőben. Majd akkor tudja meg, hogy mire megy ezzel a hajlammal, ha egyszer ő is bennreked egy liftben.

FIÚ. Te mindig csak magadra gondolsz.

LIFTBESZORULT. Micsoda? Így beszélsz apáddal?

FIÚ. Másoknak is van apjuk, de még milyen... Te meg csak itt lógsz a levegőben...

LIFTBESZORULT (*döbbenten*). Mit akarsz ezzel mondani?

FIÚ. Azt, hogy semmiféle privilégiumot nem jelent az egyetemi felvételinél, ha valakinek az apja liftbe szorult. A lakáelosztásnál sem.

FELESÉG (*ijedten*). Olvas ő, olvasgat.

LIFTBESZORULT. Szóval így állunk. Talán még valami mást is a fejemhez akarsz vágni?

FIÚ. Volna még mit. A tudással most nem sokra mész. A tudás az csak tudás, de a pozíció az pozíció.

FELESÉG (*ijedten*). Olvas ő, olvasgat.

FIÚ. És jelentkezhetsz az egyetemre, ahányszor csak akarsz, ha nincs pártfogód...

LIFTBESZORULT. Pártfogó?

FIÚ. Pártfogó, bizony. Pártfogóra van itt szükség, apa, nem tudásra. Ha nincs pártfogód – mindenki megelőz. Másoknak az apja rohangál – az egyik gyerekkori barátját keresi fel, a másik volt osztálytársát, mi meg? Mi az apja? Liftbeszorult. Az meg miféle beosztás? Miféle állás?

FELESÉG. Olvas ő, olvasgat.

LIFTBESZORULT. Ez nem állás. Ez szerencsétlenség. Te meg ahelyett, hogy segítenél, előadást tartasz itt az életről. Én a te korodban apámnak még a szemébe se mertem nézni!... Pártfogó! (*Elfuló, izgatott hangon*) Tudod-e hogy apád madárrá változhat? Azt kérdem, tudod-e?... Majd ha madárrá változom, akkor nézem meg, hogy mit csinálsz?! Akkor majd írhatod a verseidet, előadásokat is tarthatsz az életről – nekem már mindegy lesz.

FIÚ. Hogyhogy madárrá változol? Miféle madárrá?

LIFTBESZORULT. Csak úgy... A tudósok azt mondják, hogy a levegőben való hosszú tartózkodástól biológiai változások állhatnak be a szervezetemben.

FELESÉG. Uram isten!...

LIFTBESZORULT. A csontom megkönnyebbül, levegővel telítődik... Egyes szeveim visszafejlődnek, mások meg kifejlődnek... Akkor majd elégedett lehetsz! Akkor majd elmondhatod: „Micsoda madár az apám!”

FELESÉG. Uram isten!...

FIÚ. Ugyan már, apám.

LIFTBESZORULT. Ha majd egy szép napon az utcánk fölött körözök a galambokkal és más madarakkal együtt, ha majd elhúzok a háztetők és a fák fölött, és felrepülök a felhőkig, parányi kis ragyogó ponttá válva, akkor majd elmondhatjátok: „Micsoda apánk volt! De nem értékeltük. És ő elszállt!”

FELESÉG (*kezét felemelve*). Kircso!

FIÚ. Apám! (*Kezüket kinyújtják, mintha meg akarnák fogni, nehogy elrepüljön*)

LIFTBESZORULT (*némi szünet után*). Most pedig menjetek. Menjetek, egyedül akarok maradni!... (*Anya és fia kimennek, fejüket lehajtva*)

Ivan Antonov és Dermendzsieva folytatja útját a hivatalban, és megállnak a következő ajtó előtt. Kinyitják és bemennek. Megdöbbenve látják, hogy az íróasztal

mögött Evgeni dolgozik.

DERMENDZSIEVA. Te is úgy látod, hogy Evgeni?... Ettől a nagy rohangálástól már rémképeket látok... Szörnyen hasonlít Evgenire.

EVGENI. Mit óhajtanak?

DERMENDZSIEVA. A hangja is hasonlít... Elnézést, maga nem Evgeni?

EVGENI. De igen, Evgeni vagyok.

DERMENDZSIEVA. A barátunk? De hát mit csinál itt, Evgeni?

EVGENI. Dolgozom.

DERMENDZSIEVA. Hogyhogy dolgozik?

EVGENI. Csak úgy. Ahogy a fizetésért szoktak. Nos, miben lehetek a szolgálatukra?

DERMENDZSIEVA. Hát... Ez itt Ivan Antonov...

EVGENI. Kicsoda?

DERMENDZSIEVA. Ivan Antonov. Ivan Antonovnak hívják.

EVGENI. Na és? Nincs ebben semmi különös. Miért ne hívhatnák Ivan Antonovnak?

DERMENDZSIEVA. De hát semmit sem mond magának ez a név? Ivan Antonov.

EVGENI. Nézze, ne rabolják el itt az időmet. Mi itt dolgozunk. Milyen ügyben vannak itt?

DERMENDZSIEVA. A birkával kapcsolatban.

EVGENI. Miféle birkával?

DERMENDZSIEVA. Gúnyolódik?

EVGENI. Maga kije?

DERMENDZSIEVA. Senkije. Én mesélem el a históriáját, amikor ő belefárad.

EVGENI. Na, jó. Elmondaná akkor röviden, de csak a lényegét... Nos?... Most meg miért hallgatnak mind a ketten? Megnémultak? (*Tárcsáz*) Popov, valamiféle

Antonov van itt nálam, valamiféle birkát követelnek... Mi is van ezzel? Ja! Birkát? Biztos ez?... Egészen biztos?... Szóval rejtegetés... (*Ivan Antonovra néz*) Értem... És száj- és körömfájás ellen sem oltották be... Igen... Oltási igazolványuk sincs, azt mondod... Büntetés? Értem... Szóval jó, ha büntetéssel megússzák? Igen... A rejtegetésért pedig bírósági eljárás. Igen...

IVAN ANTONOV (*ordítva*). De, emberek! Hát nem értik, hogy nem birkám van, hanem zakóm?! Zakó-ó-ó-ó-ó-óm!...

EVGENI (*leteszi a kagylót*). Így nem lehet viselkedni, Antonov elvtárs.

Világrengető események közben – hiszen tudja, mi történik Közel-Keleten? Az emberek ezrei halnak meg, Olaszországban ismét kormányválság, elhalasztották az úrhajó fellövését, gazdasági delegációnk elutazott Londonba, bezárták a lipcei vásárt, Brazília őserdeiben ismeretlen törzset fedeztek fel... Maga meg folyton azzal a birkával vagy zakóval foglalkozik... Ez nem szép dolog... Ez nem vet jó fényt magára. Ennek olyan nyárspolgári szaga van, ez apolitikus magatartás... Pedig maga értelmes ember, oktatja az ifjúságot. Nem, ez nem szép magától, nem bizony. Aztán meg – jobban kellene bízni bennünk, ha egyszer azt mondjuk, hogy magának birkája van, magának el kellene hinnie. Mi magáért vagyunk itt. Egyik-másik kérdést maga talán szubjektíven ítél meg a maga szűk látóköréből, mi azonban mindig az egész társadalomra gondolunk... Megérti, ugye?

IVAN ANTONOV. Engem kitüntettek életmentésért.

DERMENDZSIEVA. De, Ivan!...

IVAN ANTONOV. Itt van a szalagja. Nem látja? (*Mutatja*) Nem látszik?

Evgeni és Dermendzsieva összenéz – semmilyen szalag sincs Ivan Antonov zakóján.

IVAN ANTONOV (*gondterhelten*). Nem látják? Itt van, ni. A második fokozat.

Életmentésért. Nem látszik? (*A közönséghez*) Itt van, ni... Kitüntettek, az érdemrend második fokozatával... Itt van, ni... Itt a szalag... Itt a szalag... Látják a szalagját?...

Függöny

Park a város közepén. Ivan Antonov a zakóját legelteti. Dermendzsieva kis széken ül mellette és köt.

IVAN ANTONOV (*zakójához*). Ne edd azt a pipitért, felfúvódsz tőle. Ott van a lóhere, legeld azt... (*Dermendzsievához*) Legel, ahogy jön, válogatás nélkül... Még felfúvódik, vagy gyomorhurutot kap, és aztán vihetjük az állatorvoshoz...

DERMENDZSIEVA (*fejét fel sem emelve*). Ma jó étvágya van.

IVAN ANTONOV. Amikor velem van, mindig szépen legel... Már megint!... Hát nem látod, hogy az nem fű? Ez gaz, miért éppen ezt legeled... (*Megrántja a képzeletbeli kötelet, amelyre a zakóját kipányvázta*) Gyere idebb... Így, ni, itt legelhatsz. Várj csak, várj, hadd tépem ki ezt a kutyaperjét... (*Lehajlik és kitépi*) És rágd meg jobban, ne siess, ne légy olyan falánk... Megint sok lesz a gyomorsavad... (*Dermendzsievához*) Az éjjel háromig ébren volt, nem tudott elaludni.

DERMENDZSIEVA. Szó dabikarbónát kellett volna adnod neki.

IVAN ANTONOV. Adtam neki.

DERMENDZSIEVA (*köt, a fejét nem emeli fel*). És nem segített?

IVAN ANTONOV. Kényes gyomra van, mindentől sok lesz a gyomorsava. Ha egy kicsit is több perjét legel, hascsikarása van. Minden birka ilyen, nem tudom, de ez a mienk... Na, már megint a pipitért eszi... De hiszen ez tiszta cellulóz, mi a csodáért eszi mindig azt... (*Átteszi zakóját egy másik helyre*) És azt a ciklofosztamidot meg nem bírja, elveszíti tőle az egyensúlyérzékét... Magam sem

tudom, hogy fogjuk megnyírni.

DERMENDZSIEVA. Nyírógéppel.

IVAN ANTONOV. Ugyan, lépést kell tartanunk a tudománnyal. Mégiscsak jobb a vegyszeres nyírás. Hat nap múlva magától is megvedlik.

DERMENDZSIEVA. De ha nem bírja?...

IVAN ANTONOV. Igen, elveszíti tőle az egyensúlyérzékét, állandóan balra megy tőle... Nézzük csak a könyvet, hátha ír róla valamit. Nem vagyunk magunkra utalva. *(Kinyitja a könyvet, amelyet a tisztviselőtől kapott, és olvas, majd az órájára néz)* Alighanem itt az ideje. *(Bezárja a könyvet)*

DERMENDZSIEVA *(köt)*. Már annyi az idő?

IVAN ANTONOV. Annyi.

Dermendzsieva abbahagyja a kötést, elmegy, és két vödörrel jön vissza. Ivan Antonov leteszi a zakót a kis székre, amelyen ült, elmegy, és hoz egy kis állványt, felteszi rá a zakót. Leül a kis székre, fogja a zakó egyik ujját, és fejni kezdi az egyik vödörbe. Dermendzsieva ismét köt.

IVAN ANTONOV. Kissé kevesebb ma a teje. *(Fej)*

DERMENDZSIEVA. A kutyaperjétől. És a fű is kormos... *(Köt)*

IVAN ANTONOV. De egyébként sűrű... Na, nyughass már, ne rugdoss...

(Lökhajtásos repülőgép zúgása) Ha nyugodt, jobban leadja. Ha lökhajtásos gép száll el fölöttünk – vége, egy cseppet sem ad. *(Kezével mutatja)* Itt van, ni.

DERMENDZSIEVA. Nagyon érzékeny. *(Köt, fejét nem emeli fel)*

IVAN ANTONOV. Mindenesetre a háromszori fejés eredményes. Na, gyerünk, most a másik oldalra... *(Odább teszi a széket és a vödröt a zakó másik ujjához)* Na, nyughass már, nincs semmi baj, az a parkőr. Nem rossz bácsi, nem bánt... *(Fej)*

DERMENDZSIEVA. Megmostad a kezed?

IVAN ANTONOV. Igen, a csapnál.

DERMENDZSIEVA. Tegnap elfelejtetted megmosni.

IVAN ANTONOV. Azért fejtem zsebkendővel... *(Fej)* Tudom én a módját...

Estére teszek el belőle aludni... reggelire ...

DERMENDZSIEVA. Tegyéél. Jól megalszik. Birkatej.

A fasorban Zsoro közeledik. Gyermekkocsit tol, meglátja Dermendzsievát és Ivan Antonovot, megáll, majd hozzájuk indul.

ZSORO. Na, hogy vagyunk? Ma hogy megy a fejés? Többet ad?...

(Dermendzsievához) Jó napot!

IVAN ANTONOV. Ó, ma remek napunk van – van vagy nyolcvan gramm. Az egyik ujjából.

ZSORO. Ez aztán igen, öröm hallani.

IVAN ANTONOV. Kicsit ugyan elapadt, de ez csak a kutyaperjétől van.

ZSORO. Semmi baja. Nehogy azt hidd, hogy a tejboltban különb van. Az este volt hascsikarása?

IVAN ANTONOV. Háromig nem bírt elaludni.

ZSORO. A pipitértől. De lehet, hogy amíg nem figyeltél oda, lenyelt egy kardvirágot...

IVAN ANTONOV. Ugyan már, hisz vigyázok rá, de hát mégiscsak állat, ha egy pillanatra elfordulok, már a pipitért legeli... A rózsát, azt nem bántja, szúrja a tövise, de a pipitért – minden pillanatban...

ZSORO. Így van ez. Az enyém is, az is csak bajt csinál, pedig még kicsi. Tegnap egy pillanatra az asztalon hagytam, mire visszamegyek, hát nem összetörte a tányérokat... Egy ujjal lökdöste le őket az asztalról, egyiket a másik után...

IVAN ANTONOV. Nem viszel haza egy kis tejet a kicsinek? Friss, most fejtem.

ZSORO (*belenéz az üres vödörbe*). Á, köszönöm, tápszeren él, nem is ismeri a tejet. Hiszen tudod, a mai asszonyok nem szoptatnak... Vigyáznak a vonalaikra.
IVAN ANTONOV. Vigyél csak belőle. Felforralod és apríthatsz is bele... Van itt tej bőven. És nem is akármilyen birkától, ez nem kerge, ez törzskönyvezett, komoly jószág.

ZSORO. Tudom én, hogy törzskönyvezett. De nincs nálam edény. Megyek is, és rögtön hozok egyet.

IVAN ANTONOV. Menj csak, menj, mi itt leszünk.

ZSORO (*indul*). Tudom, tudom én azt. (*Kimegy*)

IVAN ANTONOV. Mindenap elmegy az edényért, de sosem jön vissza.

DERMENDZSIEVA. Szórakozott ember.

IVAN ANTONOV. Nagyon szórakozott.

Az orvos jön be két ápoló kíséretében. Megállnak rögtön kétoldalt a park szélén.

ORVOS. De hiszen ketten vannak... Van nálunk két kényszerzubbony ?

ÁPOLÓ. Csak egy.

ORVOS. Elég bő, beleférnek ketten is. (*Dermendzsievához és Ivan Antonovhoz*) Jó napot!

IVAN ANTONOV. Jó napot!

DERMENDZSIEVA. Jó napot!

ORVOS. Szép időnk van ma, ugye?

IVAN ANTONOV. Időnként felszakadozó felhőzet, ismétlődő esővel.

DERMENDZSIEVA. Eső főleg a délutáni órákban várható.

ORVOS (*meglátja a kötőtűket és a kötést*). Nem baj, az eső most jól jön a növényeknek, szükségük van már rá.

IVAN ANTONOV. Szükségük, bizony.

DERMENDZSIEVA. Ami kell, az kell.

ORVOS. Megnézhetem, hogy mit köt? Á! Ej, de szép kötés... *(Kihúzza a kötőtűket a kötésből, és átnyújtja az ápolónak)* A fű meg az állatoknak kell, ugye? Hogy nőjenek, hogy hízzanak...

IVAN ANTONOV. Ami kell – az kell.

ORVOS. És az állat hogy van?

IVAN ANTONOV. Jól.

ORVOS. Igen, az látszik... És mi is ez valójában, ha szabad kérdeznem?

IVAN ANTONOV. Birka.

DERMENDZSIEVA. Ami birka – az birka.

ORVOS. Szóval... birka, hm, értem. Ami birka - az birka, ez vitathatatlan. És maguk mit csinálnak? Legeltetik?

IVAN ANTONOV. Legeltetjük.

ORVOS. Kettesben?

DERMENDZSIEVA. Felváltva. Ő a déli harangszóig, én meg kettőtől nyolcig. Délben bezárunk. – Ebédszünetet tartunk. A szerda egészségügyi nap.

ORVOS. Ez természetes, ebédszünetet tartani kell, délben mindenki pihen. Ezt értem. Na, és... milyenek az eredmények.

DERMENDZSIEVA. Biztatóak

ORVOS. Persze, értem. És sok tejet ad?

IVAN ANTONOV. A gyapja több, mint a teje. Ilyen fajta.

ORVOS. Aha, szóval ilyen fajta? És gyakran fejik?

IVAN ANTONOV. Naponta háromszor.

ORVOS. Háromszor?

IVAN ANTONOV. Így gazdaságos.

ORVOS. Persze, értem, csakugyan így van.

IVAN ANTONOV. Ugyan ne beszéljünk már annyit róla. Amikor észreveszi, hogy

róla van szó, kevesebb tejet ad. Zavarban van. Ideadná a másik vödört? Ez már megtelt.

ORVOS (*odanyújtja a másik vödört*). Hány vödörrel ad naponta?

IVAN ANTONOV. Átlag kettővel. Szombaton és vasárnap semmit sem ad – pihenőnapot tart, ötnapos munkahete van.

ORVOS. Ötnapos?

IVAN ANTONOV. Mint mindenkinek.

ORVOS. Igen, értem. Ez természetes. És a gyapjú?

IVAN ANTONOV. Pontosabban mi érdeklí?

ORVOS. Hogy mennyi gyapjút ad, fehér-e, nyírják-e rendszeresen?

IVAN ANTONOV. Vegyszert adunk neki.

ORVOS. Milyen vegyszert?

IVAN ANTONOV. Egy adag ciklofoszfamidot keverünk a takarmányába. Hat nap múlva levedlik. Egy cseppet sem árt az állatnak és a gyapjának sem.

ORVOS. Nagyon érdekes. És a tejre sincs hatással?

IVAN ANTONOV. A tejre csupán a sok beszéd és a zaj van hatással. Zajban elapad a teje.

ORVOS. És miért itt legeltetik? Nem nagyon zajos ez a hely a birkának?

IVAN ANTONOV (*felveszi a zakóját*). Azt akarja talán kérdezni – nem nagyon zajos ez a hely a zakónak? Nem.

ORVOS (*zavartan*). Hát nem birka ez?

IVAN ANTONOV. Maga hogy gondolja?

ORVOS. Én úgy vélem, hogy birka.

IVAN ANTONOV. Nincs valami baja, doktor úr? Meg kell vizsgáltatnia magát.

Már hogy lenne birka, hát nem látja, hogy közönséges zakó? Hol látott maga birkát kabátujjal és gombokkal?

ORVOS. Mégsem tudom eldönteni, vajon zakó-e vagy birka. Egyszerűen képtelen

vagyok rá. De mintha mégiscsak birka lenne, nemde?

IVAN ANTONOV. Ez már skizofrénia. Pszichológushoz kell mennie, doktor úr. Az majd segít.

ORVOS. Hm!... Maga biztos abban, hogy zakó?

IVAN ANTONOV. Hát csak nézzen rá.

ORVOS. És miért legelteti ezt a zakót itt a parkban?

IVAN ANTONOV. Hát hol legeltessem?

ORVOS. De hát egyáltalán miért kell legeltetnie?

IVAN ANTONOV. Mert az iratok szerint ez a zakó birka.

ORVOS. Miféle iratok szerint?

IVAN ANTONOV. Eszerint, ni. *(Előhúzza az iratokat és átnyújtja)*

ORVOS *(olvassa)*. „Adóigazolás... sumeni, fekete fejű, vékony gyapjú birka... száj- és körömfájás ellen beoltva...” Életemben először találkozom ilyesmivel!

IVAN ANTONOV. Megnyugtathatom, hogy nincs másik birkánk. Ez az egyetlen. Hát akkor hogyan legeltetném? Hisz éhen pusztulna.

ORVOS. Életemben először találkozom ilyesmivel... *(Ismét az iratokat nézi)*

„...Nyelvész... sumeni, fekete fejű...” Meg kell bolondulni!...

IVAN ANTONOV. Ne törődjék vele, doktor úr. Fogadja el birkának, és meglátja, milyen egyszerű lesz minden.

ORVOS. De hiszen ez zakó! Minden normális embernek zakó.

IVAN ANTONOV. Maga szerint az. Az iratok szerint azonban ez a zakó birka.

DERMENDZSIEVA. Maga nem hisz az iratoknak? Ez nem szép magától, doktor úr.

IVAN ANTONOV. Jobban kell bízni az iratokban, doktor úr – ha azt mondják, hogy birka –, el kell hinnie. A hivatalnokok magáért vannak, doktor úr.

ORVOS *(bólogat)*. Én hiszek nekik.

IVAN ANTONOV. Én is. Azért legeltetem. *(Szünet)* Szép időnk van ma, ugye?

ORVOS (*elgondolkozva*). Időnként felszakadozó felhőzet, ismétlődő esővel... Mi van ezzel az idővel az utóbbi időben?... (*Elgondolkozik, majd gondolataiba merülve elindul, azután visszafordul*) Viszontlátásra! Viszontlátásra! (*Kimegy*)
IVAN ANTONOV (*a zakóhoz*). Mi csak fecsegünk itt, pedig neked már le kellene feküdnöd. Na, gyerünk!... (*Dermendzsievával együtt kimegy*)

Függöny

Hivatal. A tisztviselő szobája. A tisztviselő az íróasztal mögött ül. Megszólal a telefon – a tisztviselő lomhán felemeli.

TISZTVISELŐ. Halló!... (*Felpattan és kihúzza magát*) Igen, igen... jó napot kívánok, jó napot! Parancsoljon... Miféle emberünk?... A parkban?... Hogyhogy a parkban?... Értem, szóval – egyszerűen a parkban. Nem, nem a mi emberünk. Tőlünk senki sincs lent a parkban... Nem tőlünk van... Nem... Á-á-á-á, igen, igen... Valószínű... Igen... Bizonyára... Igen, felháborító ... Igen... Lejárátjuk magunkat. Igen... Ez már igazán mindennek a teteje... Igen... Engedje meg... (*Nem jut szóhoz*) Engedje meg, hogy megmagyarázzam: Én minden erőmmel, egészségemet nem kímélve... ez véletlen egybeesés, higgye el, csupán véletlen, ezerből egy, nem, nem ez a gyakorlat, szó sem lehet róla, higgye el nekem. Rendet teremtettem itt, úgy megy itt minden, mint a karikacsapás, személyesen ellenőrzök mindent, naponta körbejárom az irodákat, már visszeres a lábam, komplikáció is felléphet, ne adj isten, hogy trombózis legyen, sántítok... Nem, a munka az nem sántít, az megy... Igen, feláldozzuk magunkat, igen, egyikünk ezt, másikunk azt, feláldozzuk ereinket, mi mást tehetnénk, nekem a szívem sincs rendben, az este... (*Hirtelen rádöbben, hogy már nem hallgatják, rég leteheték a telefont*) Halló?!... Halló?!... (*Egy pillanatig még a kezében tartja a kagylót, majd leteszi, és idegesen sétál föl-*

alá. Majd a telefonhoz rohan) Popov, igen, én vagyok. Ide figyelj, az a birka, amelyik – tudod – zakó volt, vagy fordítva... el kell hogy tűnjön. Mégpedig azonnal. Megmondtam!... Persze hogy törvényes úton, nem gyűjthatsz fel a nyilvántartást. Azonnal, de törvényes úton. Hogyhogy nem érted? Írunk neki, és beismerjük tévedésünket, és bocsánatot kérünk tőle, de ez csak neki szól. Érted? Abba kell hagyni vele a tüntetést ott a parkban. Nálunk megmarad a zakó birkának. A birkának azonban el kell tűnnie, mert csak a könyvben létezik. És ki fizeti utána az adót?... Tudom, tudom, hogy minden nyilvántartó könyvben szerepel, hiszen ha nem szerepelne, miért foglalkoznánk vele... Meg kell találnod a módját, meg kell találnod, különben miért vagy ott... ne magyarázz nekem, inkább cselekedj... De azonnal, hallod? *(Leteszi a kagylót. Idegesen sétál le s föl, rágyújt, és ismét a telefonhoz rohan)* Popov, eltűnt már az a birka? Hogyhogy nem lehet? Mit nem lehet?... Hát tegnap kerültél te ide?... Hát mit számít az, hogy mindenhova bevezették?... Úgy beszélsz, mint egy kisiskolás!... Mit nem lehet? Mi az, hogy nincs rá lehetőség? Egy birkát nem tudok leírni, nem restellitek magatokat? Leírod mint írószert... mint ragasztót... Úgy már nem lehet?... Ja, igen... Már sok mindent leírtatok ragasztóként... Igen... Hát sokat ragasztunk, hát mit csináljunk, ha sok ragasztanivaló van. Ez ne nyugtalanítson. A ragasztót csak példának mondtam!... A „Szociális rovat”-tal hogy állsz?... A ragasztót csak példának mondtam!... Hm, rosszul... igen... És nem teheted át az „Állóeszközök rovat”-ra? Ugyan már, egy karosszékkel több vagy kevesebb... Igen, igen, igazad van. Más a jellege. Ide figyelj, akkor vedd el a „Szárnyasok”-tól három libát... Már elvettél... Na és?... Tedd át a „Kutyák”-hoz... Helyes, jó úton jársz... onnan vedd el másfél kutyát, úgy... tedd át a „Csökkentett tejhozamúak”-hoz... Jól van... Na és mi zavar?... Aha! Hát ami hiányzik, azt elveszed az „Énekesmadarak”-tól... Azokhoz nem nyúlhatsz?... És a „Víziszárnyasok”?... Azokkal is rosszul állunk?... Igen, igen, nem tehetjük sehová sem ezt az átkozott birkát... Tudom, tudom, hogy nehéz...

Tudom!... Jól van Popov, bízd csak rám, majd én töröm a fejem... (*Leteszi a kagylót, felhajt egy pohár konyakot, aztán idegesen jár le-föl a szobában*) Hová tegyük?... Hová tegyük ezt az átkozott birkát?... Mit csináljunk belőle? Közben az idő megy, megy, nem áll meg... lejár a határidő!... (*Hirtelen megáll, arca felragyog*) Ivanov! (*A telefonhoz rohan*) Ivanov?... Te vagy az, Ivanov? Légy szíves, gyere be hozzám, Igen, én vagyok... Várlak.

Idegesen sétál föl-alá. Ivanov jön be. Ötvenhat éves férfi.

TISZTVISELŐ. Tessék, ülj le. Kávét? Vagy konyakot?... Egy kis konyakot, egy kis konyakot iszol, ugye? (*Tölt*) Egészségedre!... (*Isznak*) Nos, hogy vagyunk, hogy van a család?

ÖTVENHATÉVES. Köszönöm, jól.

TISZTVISELŐ. A gyerek? Hogy van? Beíratad franciára?

ÖTVENHATÉVES. Ketten vannak. Nemrég ment férjhez.

TISZTVISELŐ. Hál' istennek! Hál' istennek. És te? Az egészséged? Kicsit sápadtnak látszol, vigyázz magadra, Ivanov. Szükségünk van rád.

ÖTVENHATÉVES. Kevés a hemoglobinom, ezért...

TISZTVISELŐ. Ivanov, mindenkinek kevés a hemoglobinja, tudod, hogy állunk ma a hemoglobinnal, hiánycikk... Te ezekben a napokban töltöd be a hatvanadik évedet, ugye?

ÖTVENHATÉVES. Az ötvenhatot. És nem ezekben a napokban, hanem három hónap múlva.

TISZTVISELŐ. Igen. Igen. A szakszervezeti bizottság azzal a feladattal bíz meg, hogy holnap töltsd be a hatvanadik évedet.

ÖTVENHATÉVES (*feláll*). De, hát... Miért holnap?

TISZTVISELŐ. Ugye, te tagja vagy a szakszervezetnek, Ivanov?

ÖTVENHATÉVES. Tagja vagyok, de csak ötvenhat éves. Miért lennék hirtelen hatvan?

TISZTVISELŐ. A szakszervezet megbízásából, Ivanov. A szakszervezet érdekei ezt követelik. Ez felsőbb utasítás.

ÖTVENHATÉVES. De hát huszonnégy óra alatt hogyan töltsék be négy évet?

TISZTVISELŐ. Majd betöltöd, Ivanov, be kell töltened. Ha egyszer ezt kéri tőled, be kell töltened. Szóval – te holnap töltd be a hatvanadik évedet. Tudja valaki, hogy hány éves vagy?

ÖTVENHATÉVES. A feleségem.

TISZTVISELŐ. A hivatalban?

ÖTVENHATÉVES. Nem, itt soha senkit nem érdekelt.

TISZTVISELŐ. Ez jó. Szóval – hatvanéves vagy, és húsz évet töltöttél nálunk. Megértettük egymást, Ivanov?

ÖTVENHATÉVES (*szerényen*). Nem tudom, képes leszek-e megfelelni a belém helyezett bizalomnak.

TISZTVISELŐ. Képes leszel? Persze hogy képes leszel, lelkiismeretes dolgozó vagy te. Mi meg a te tiszteletedre megeszünk egy birkát.

Banketthez terített asztal. Mögötte ül a tisztviselő, Evgeni, rendész és az egyetlen ünnepelt Ivanov az asztalfőn. Fehér asztalterítő, csillogó evőeszközök, Ivanov ünneplőben. Virágok. Az asztal közepén hatalmas tálca - abban kellene lennie a birkának. De nincs ott. A tálca üres.

TISZTVISELŐ (*állva*). Tisztelt kollégák! Azért gyűltünk össze, hogy megegyük ezt a birkát (*az üres tálcára mutat*) a mi szeretett Ivanov kollégánk tiszteletére, aki ma tölti be hatvanadik életévét. (*Taps*) Hatvanadik életévét és a hivatalunkban eltöltött huszadik évét – ez a tény sokkal nagyobb figyelmet érdemel ennél a

szerény birkánál, amelyet a szakszervezeti bizottság vett, és amelyet most elfogyasztunk. *(Észreveszi, hogy Ivanov a tálcát nézi)* Mit nézel, Ivanov?

ÖTVENHATÉVES. De hiszen itt nincs...

TISZTVISELŐ. Mi nincs?

ÖTVENHATÉVES. A bir... bir... bir... *(Nagyot sóhajt)*

TISZTVISELŐ. Miféle „bir”, Ivanov? Nézd csak, micsoda birka! Tán nem tetszik?

ÖTVENHATÉVES. Á-á, szép! Nagyon szép!

TISZTVISELŐ. Bocsássatok meg, kedves kollégák, de ki kell mondanom, a birkában az ember iránti megbecsülés rejlik. Gondoskodás az emberről, figyelmesség az emberek iránt – látjátok, ez az, ami megmutatja, milyenek vagyunk, hogyan dolgozunk, és mit gondolunk. Mert reá *(Ivanovra mutat)*, az emberre támaszkodik minden, reá támaszkodik a hivatal és a társadalom. Tőle kapjuk a kenyeret, a bort és a húst is. *(Taps)* És ma boldogok vagyunk, hogy azt mondhatjuk szeretett kollégánknak, az embernek, Ivanovnak: „Köszönjük neked, Ivanov, odaadó munkádat. Húsz évig tartottad a frontot!...”

Taps. Ivanov feláll, és esetlenül meghajol, a tisztviselő megcsókolja.

TISZTVISELŐ. Nos, kollégák, lássunk hozzá. Evgeni, szeleteld fel a birkát. *(A szalvétát a nyakába köti. A többiek követik példáját)*

Evgeni fogja a nagykést és a villát, és feldarabolja a képzeletbeli birkát. A kés valahol csontot ér, Evgeni néha megszólal „porcogó”... Evgeni befejezi a birka feldarabolását.

TISZTVISELŐ. Köszönöm, Evgeni. Nos, szedjete húst, mindenki szedjen magának. Jó étvágyat mindegyikötöknek! *(Elsőként szed)*

A tisztviselők eszik a birkát, nagyokat nyelnek, csörömpölnek a kések meg a villák, Evgeni a tisztviselőkhöz: „Leette magát, szórjak rá egy kis sót?” Sót szór a foltra, a többiek esznek, nagyokat nyelnek... Mögöttük áll Ivan Antonov, karján zakóval, és mosolyogva nézi őket. Az asztal a vacsorázó tisztviselőkkal lesüllyed. Ivan Antonov a zakójához fordul.

IVAN ANTONOV. A hatezer-háromszázötös iktatószámú levél szerint újra zakó vagy!... *(Felveszi zakóját, és meghajol)*

Függöny